

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. Andra Kammaren. N:o 64.

Tisdagen den 22 maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 15 innevarande maj förda protokollen.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 15, bevillningsutskottets betänkanden n:is 25 och 26 samt Första Kammarens protokollsutdrag n:o 295.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 2,41 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Onsdagen den 23 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 16 innevarande maj förda protokollen.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt statsutskottets memorial n:is 153, 154 och 155, däri föreslagits vote-

Andra Kammarens Prot. 1906. N:o 64.

ringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt det blifvit bestämdt, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten denna dag skulle äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 153).

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen — med godkännande af det mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms Belltelefonaktiebolag den 8 mars 1906 träffade aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m. — bemyndigar riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningbelopp, som erfordras för köpeskillingens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgåldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel af lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 59 Ja och 165 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 73 Ja och 68 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller.....	59 Ja och 165 Nej,
sammanräkningen visade	132 Ja och 233 Nej

:

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 154).

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Kungl. Maj:ts i propositionen n:o 102, angående anvisande af medel till inköp af enskilda tillhöriga vattenfall, lämpliga för elektrisk drift å statens järnvägar, gjorda framställning icke vinner Riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, dels medgifva, att inköp af sådana, helt eller delvis, i enskild ägo befintliga vattenfall, som inom den närmaste framtiden anses komma att för drift af statens järnvägar erfordras och hvilkas inköp icke utan men för staten anses kunna uppskjutas, må af Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagdt belopp af intill fem miljoner kronor; samt att den afkastning, samma vattenfall kunna komma att lämna under tiden, intill dess de varda för det med inköpet afsedda ändamålet använda, skall inlevereras till statskontoret för att redovisas under titel extra uppbörd, dels ock bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att i mån af behof, enligt Kungl. Maj:ts rekvisition, utanordna för ändamålet erforderliga medel intill nämnda summa.

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel af-lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 43 Ja och 181 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 82 Ja och 60 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller.....	43 Ja och 181 Nej,
sammanräknigen visade.....	125 Ja och 241 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.»

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 155).

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, till uppförande af nya byggnader för armén beviljar 21,744,000 kronor samt däraf för påbörjande af nya kasernetablissemang till Lifregementets grenadjärer, Första och Andra lifgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älfsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena för år 1907 anvisar det belopp af 4,400,000 kronor, som af 1905 års lagtima Riksdag öfverfördes till statsverkets kassaförlagsfond, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen till uppförande af nya byggnader för armén beviljat 21,744,000 kronor samt däraf för påbörjande af nya kasernetablissemang till Lifregementets grenadjärer, Första och Andra lifgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älfsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena för år 1907 anvisat det belopp af 4,400,000 kronor, som af 1905 års lagtima Riksdag öfverfördes till statsverkets kassaförlagsfond; dock under förutsättning, att Kungl. Maj:t för hvarje arméfördelning, inom hvilken uppförande af nya kasernbyggnader nu ifrågasättes, ej mindre utser en kommission, bestående af dels militära, dels civila ledamöter, med uppdrag att utreda och föreslå, hvilka förläggningssorter må i såväl militäriskt som ekonomiskt och socialt afseende vara lämpligast, än äfven vidtager åtgärder, på sätt i statsutskottets utlåtande n:o 127 antyds, för vinnande af skarpt kontroll vid uppförande af ifrågavarande byggnader.»

Sedan voteringsseklarna blifvit aflämnade samt en sedel af-lagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren

ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnas öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 33 Ja och 190 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 105 Ja och 35 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller..... 33 Ja och 190 Nej,

sammanräkningen visade 138 Ja och 225 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 3.

Anmälades och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från *statsutskottet*:

n:o 142, angående regleringen af utgifterna under rikssta-tens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

från *särskilda utskottet*:

n:o 167, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med för-slag till lag angående kontroll å ångpannor;

från *bevillningsutskottet*:

n:o 168, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 3 december 1897 an-gående bevillning af fast egendom samt af inkomst m. m.;

n:o 169, angående en inkomstskatt för år 1907; och

n:o 170, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition an-gående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpel-afgiften, dels ock i ämnet väckta motioner;

från *sammansatta stats- och lagutskottet*:

n:o 177, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften, dels ock en med förän-ledande af propositionen väckt motion; samt

från *lagutskottet*:

n:o 179, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med för-slag till förordning om automobiltrafik;

n:o 180, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med för-slag till lag angående ansvarighet för skada i följd af automobil-trafik samt till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § strafflagen;

n:o 181, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med för-slag till lag om rikets flagga;

n:o 182, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl;

n:o 183, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ändringar i 8 och 10 kapitlen strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 77 § strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881;

n:o 184, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud för krigsmanskap att deltaga i vissa sammankomster; och

n:o 185, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående öfvergångsbestämmelser för tillämpning af lagen den 20 juni 1905 om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

§ 4.

Föredrogs och godkändes sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 15, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare.

§ 5.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

Till afgörande förelåg härefter bevillningsutskottets betänkanke n:o 25, angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Under återopande af två särskilda statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartements-, justitie-, civil- och finansärenden för den 8 innevarande maj samt med öfverlämnande af en samma dag mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat med tillhörande tariffer samt slutprotokoll, hade Kungl. Maj:t i proposition af ofvannämnda dag, hvilken proposition öfverlämnats till bevillningsutskottet, äskat Riksdagens godkännande af de bestämmelser i berörda traktat med tillhörande tariffer och slutprotokoll, hvilka sådant kräfde.

Till utskottet hade likaledes hänvisats två i anledning af nyssnämnda proposition väckta motioner, nämligen n:o 46 inom Första Kammaren af herr *A. Bergström* och n:o 165 inom Andra Kammaren af herrar *A. F. Vennersten* och *C. H. P. af Burén*.

Herr *Bergström* hade i sin motion föreslagit, att Riksdagen, med uteslutande af § II i slutprotokollet till artikel 10, hvarigenom skulle bestämmas, att under traktatens bestånd järnmalm icke finge i Sverige vid utförseln beläggas med tull, måtte för sin del antaga den nu föreliggande, mellan Sverige och Tyska riket afslutade handels- och sjöfartstraktaten.

I den af herrar *Vennersten* och af *Burén* väckta motionen hemställdes, att Riksdagen ville afslå Kungl. Maj:ts proposition angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.

(Forts.)

Utskottet hemställde:

1:o) att Riksdagen ville, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, meddela det af Kungl. Maj:t äskade godkännandet af de bestämmelser i föreliggande traktat med tillhörande tariffer och slutprotokoll, hvilka sådant kräfde;

2:o) att genom hvad utskottet här ofvan hemställt måtte anses besvarade motionerna

a) af herr *Bergström*, och

b) af herrar *Vennersten* och af *Burén*.

Vid betänkandet hade fogats reservationer af:

friherre *C. G. A. Klingspor*, hvilken, med gillande af den i motionen n:o 165 af herrar *Vennersten* och af *Burén* förebragta motiveringen, i utskottet yrkat afslag på den föreliggande kungl. propositionen;

herrar *M. S. Nisser*, *R. Almström* och *F. E. K. Åkerberg*;

herr *A. E. Håkanson*, som på anförda skäl ansett, att utskottet bort hemställa om afslag å den kungl. propositionen;

herr *Ericsson* i Ofvanmyra, som yrkat afslag å ifrågavarande proposition; samt

herrar *Almqvist*, *Lindblad* och *Branting*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Wallenberg, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Traktater afslötos förr i världen i allmänhet emellan konungahusen, och intresset för desamma gjorde sig inte vidare mycket gällande ibland folkets breda lager. I dag kan man säga, att en traktatsfråga i motsats mot förr är i fullaste mening en folkets fråga. Ty det är folkets intresse, som sitter emellan eller kommer att lida på de mer eller mindre fördelaktiga bestämmelser, som träffas mellan olika länder i form af handelstraktater. Redan ur den synpunkten synes det mig ganska betänkligt, att denna traktatsfråga så sent har kommit fram till Riksdagen, så att dess ledamöter i sannolikt ganska ringa utsträckning haft tillfälle att sätta sig in i densamma. Men det är betänkligt äfven därför, att denna folkets fråga säkerligen icke på det sättet har blifvit granskad eller blifvit så känd af landet, att man kan säga, att vi äro mogna för att afgöra denna vidtgående sak. Hvad beträffar andra frågor, veta vi, hvilken liflig del landet tagit i sådana angelägenheter, som kunnat anses beröra vidsträckta kretsar. Hvarför skulle då denna fråga göra ett undantag ifrån regeln?

I den kungl. propositionen återfinnes å sidan 165 ett uttalande, som, efter hvad jag kan förstå, skall anses resumera

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

hvad som blifvit anfördt i motiveringen i det föregående. Här säges det, att enligt hvad som har kunnat visas skulle genom det föreliggande traktatsförslaget för Sverige ernås alla de mera betydande medgifvanden, som varit behöfliga för bibehållandet och utvecklandet af den marknad, som den svenska industrien vunnit i Tyskland. Detta å ena sidan. Å andra sidan säges, att de af Sverige lämnade medgifvandena icke äro af natur att kunna medföra någon afsevärd nackdel för de svenska intressena. På grund af dessa omständigheter tillsamman tagna tillråder därför departementschefen Kungl. Maj:t, att den ifrågasatta traktaten skall antagas.

Den första delen utaf denna resumé af åsikter skulle beröra vår exportmarknad i Tyskland. Denna anges vara af stor betydelse. Och onekligen är den det, om man ser på slutsiffrorna af den export, som äger rum till Tyskland. Mig synes emellertid, att man icke har fullt fog för att i så hög grad fästa sig vid dessa slutsiffror, som skett i den kungl. propositionen, därför att det är ett ganska olika intresse för ett land att få exportera den ena eller den andra *arten* af varor. Vid ett föregående tillfälle har jag inför kammaren fått hålla ett anförande, som i någon mån belyser detta. Vid det tillfället hade denna fråga ännu icke blifvit så aktuell som nu, och intresset från kammarens sida var vid det tillfället icke så synnerligen stort. I närvarande stund är kammarens ledamöter med känsla af ansvar för det beslut, som skall fattas, måhända mera benägna att inse, att denna fråga i själfva verket kräfver ett mycket ingående studium, hvilket, tyvärr, nu är för sent att egna den.

I den kungl. propositionen talas vid anförandet af statistiska uppgifter rörande vår export och vår import, dessa i sin helhet tagna; och man återfinner märkvärdigt nog, när det är fråga om tabeller, icke på ett enda ställe något om arten (råvara, half- eller helfabrikat) af den ifrågavarande exporten och importen. Jag kan ej neka till, att redan denna omständighet leder tanken på, att man mera lagt an på att söka få fram siffror, som kunna föranleda den slutledningen, att fördelarna ligga hufvudsakligen på den svenska sidan. I det oförmälda föredraget påvisade jag, att det bör vara af ett vidtgående intresse för ett land att få till ett annat exportera produkter, som hafva ett högre värde efter bearbetningen, än att exportera råprodukter. Det är ju alldeles klart, att vid de förra så mycket mera arbetsförtjänst är nedlagd, att det utan tvifvel skall för landets inbyggare vara af större betydelse, om en större kvantitet af helfabrikatet exporterats, än om exporten hufvudsakligen har bestått af råvaror. En ton helfabrikat af de artiklar, som Tyskland för till oss, är värd 841 mark, då däremot af vår export till Tyskland helfabrikaten icke äro mer värda än 176,8 mark per ton. Redan denna jämförelse visar, att intensiteten med afseende å beskaf

fenheten af de varor, som Tyskland för hit, är vida större, ja, öfver fyra gånger så stor som medelvärdet af de helfabrikat, som vi skicka till Tyskland. Råvarorna, som vi skicka till Tyskland, äro i medeltal icke värda mer än 21,1 mark per ton.

I den kungl. propositionen har å sidan 157 blifvit angifvet, att traktatsöfverenskommelsen med Tyskland skulle stå i den allra närmaste förbindelse med uppgörelsen med Grängesbergsbolaget om de lappländska malmfältens inköpande. Om så är, och när Riksdagen fattat sitt beslut i fråga om öfverenskommelsen med malmbolagen, så borde den slutsatsen vara att draga, att om man har funnit skäl att uppskjuta den ena saken, så borde det ej vara ur vägen, att äfven med den andra kunde under någon tid anstå.

I den kungl. propositionen angifves å sidan 123, att de fördelar, som för Sverige skulle vinnas genom tarifftraktatens afslutande med Tyskland, skulle vara i första rummet att erhålla ställning som mest gynnad nation. Ja, man vet naturligtvis, att vi redan nu *på grund af föregående traktater med ett års uppsägningstid* hafva denna ställning som mest gynnad nation, och ingenting föreligger i den kungl. propositionen eller annorstädes, som kan föranleda en förmodan, att vi skulle mista denna ställning som mest gynnad nation, för den händelse, att denna traktat nu ej blefve antagen från svensk sida. Den skillnad, som skulle uppkomma, består däri, att ställning som mest gynnad nation endast skulle erhållas för ett år. I afseende härå äro naturligtvis meningarna i handelsvärlden synnerligen delade angående fördelen af ett längre bindande eller endast på ett års uppsägning, som vi för närvarande hafva. Man talar om handels behof af stabilitet. Det kan ju ej nekas, att detta låter ganska riktigt, i synnerhet för de personer, som sysselsätta sig med importaffärer. För några år sedan blef också vid tal om handelsförhållandena med Tyskland ganska allmänt uttaladt från köpmannahåll, att man utan olägenhet kunde binda sig i så vidsträckt grad som möjligt. Under den nu föreliggande frågans behandling må jag erkänna, att detta köpmännens önskemål icke fått så starka uttryck, som förut varit fallet. Detta torde nog i någon mån bero på, att man påvisat, att härvarande köpmäns intressen i hufvudsak äro desamma som den tyska sidans just därför, att i de flesta fall köpmännen äro importörer eller agenter för den tyska sidan och således i det hela hafva samma intresse som densamma. De uttalanden, som under de senaste dagarna gjorts från handelskamrarne i Stockholm och Göteborg, må därför tagas med en viss försiktighet och med erinran om, att dessa handelskammare hufvudsakligen bestå af representanter för importhandeln. Man har å andra sidan framhållit, att om icke Sverige skulle vinna ställning som mest gynnad nation, utan, som man säger, råka ut för den tyska nationens misshag, så

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

skulle därigenom riskeras, att vi med detta land råkade i ett tullkrig.

Enligt min mening är detta ett öfverord, som icke kan nog kraftigt tillbakavisas. För det första därför att denna stora och lyckliga nation, lifskraftig och energisk som den är, vet hvad det vill säga och sätter värde på att hafva fred; fred inom eget land och fred med alla andra länder. Och den nuvarande tyske kejsaren har väl mer än någon annan fått det vitsord, att han är en fredens man. Han vet, att endast under sådana förhållanden kan hans land utvecklas lyckligt och på ett för folket tillfredsställande sätt. Jag tror icke, att det kan ens behöfva förutsättas, att Tyskland skulle kasta sig in i ett tullkrig, därför att ett litet land som Sverige skulle finna sig nödsakadt — på grund af omständigheternas makt, och endast detta — att afstå från att träda in i ett slags traktatförhållande. Och jag kan icke nog kraftigt uttala, att anledningen till ett sådant afstående alldeles icke är, att vi skulle hafva något emot Tyskland i öfrigt, utan endast ett nödtvång för oss att söka värja vår existens såsom industriland genom att icke träffa aftal, som skulle kunna blifva för oss ruinerande och ödeläggande. Nej, jag tror för min del, att det tyska folket sätter mera värde på sina germaniska anförvanter och vänner här i Norden, än att det, som klart kan bedöma denna sak och som känner konsekvenserna af dylika traktater och af en rationell handelspolitik bättre än vi, skall inse, att icke något sådant vore anledningen till ett afböjande af traktaten.

Innan Tyskland, mot förmodan och mot hvarje skäligt antagande, skulle tänka på att företaga ett tullkrig mot ett litet land som vårt — vår handel med Tyskland är ju af ringa betydelse i hela den tyska handelsomsättningen —, måste det taga hänsyn till, huru en sådan åtgärd skulle komma att gestalta sig i afseende å dess förhållanden till alla andra länder, med hvilka Tyskland har handelsförbindelser af vida större betydelse än med Sverige.

Vårt land har i det hela taget icke samma förutsättning att behöfva afsluta en traktat med Tyskland, som föreligger för åtskilliga andra länder. Många olika motiv hafva därvid förelagat. I allmänhet har man dock kunnat påvisa, att fördelarna varit ömsesidiga. Att Tyskland kunde afsluta en handelstraktat med Ryssland, kan utan tvifvel anses vara en fördel hufvudsakligen för den tyska sidan. Tyskland begagnade tillfället under japanska kriget att bereda sig fördelen att få en gynnsam traktat med Ryssland, som å sin sida fick fördelen af det skydd, som låge i ett vänskapligt förhållande och ett stöd under detta krig. Fördelarna för Ryssland voro af politisk, men alldeles icke handelspolitisk art; den ryska industrien får bära följderna. Att Tyskland kunde afsluta handelstraktater med Italien och Öster-

rike, torde bero på att tämligen likformiga intressen förefinnas i de ifrågavarande länderna; den ena fördelen får därvid uppvägas af den andra. Men i alla fall utgör väl de politiska förhållandena mellan dessa båda länder och Tyskland en hufvudsaklig anledning till handelstraktaterna. I öfrigt må erinras om, att länder, som hafva det läge, att de måste begagna tyskt område för att erhålla utfart för sina produkter, hafva en större anledning att ställa sig i ett visst kommersiellt beroende af Tyskland än ett land, som icke behöfver taga hänsyn härtill. I hvarje fall, där Tyskland behöfver användas såsom transitoland, har man nämligen från tysk sida möjlighet att åstadkomma tullformaliteter, utan att detta behöfver afse att belägga godset med tull — hvilket ju icke kan komma i fråga beträffande transitohandeln. Vidare kunna järnvägstarifferna användas som verkamt vapen. De kunna ställas lägre i ena riktningen än i den andra. Det är sådana omständigheter, som göra, att man icke får draga den generella slutsatsen, att därför att åtskilliga andra länder funnit med sin fördel förenligt att avsluta en handelstraktat med Tyskland, att *därför* och just på den grund det skulle vara en fördel för Sverige att avsluta en handelstraktat med Tyskland. Ty först må då erinras därom, att dessa länder utan tvifvel äro mycket bättre rustade än Sverige för att avsluta en handelstraktat, och jämväl att beskaffenheten af industrien, importen och exporten är så olik. *Tyskland behöfver våra råvaror och Tyskland är angeläget om den afsevärda marknaden för helfabrikat, som i Sverige redan vunnits och ytterligare står att vinna i Sverige.* Onekligen ligga fördelarna i vårt fall mera ensidigt på den tyska sidan än i fråga om de andra staterna.

Jag nämnde nyss, att i den kungl. propositionen blifvit anfördt, att afslutandet af en traktat med Tyskland stode i det allra närmaste samband med öfverenskommelsen med Grängsbergbolaget. Jag har förut framhållit, att detta sammanhang kan synas vara beaktansvärdt. För min del må jag erkänna, att *detta* varit den hufvudsakliga anledningen, hvarför jag röstat mot denna öfverenskommelse, hvilken under andra omständigheter utan tvifvel måste hafva betraktats med andra ögon. För mig står nämligen klart, att denna öfverenskommelse skulle komma att vrida det vapen ur våra händer, som vid framtida förhandlingar om en traktatsöfverenskommelse med Tyskland kan vara af största värde, och utan hvilket vår ställning blir än svagare, än den för närvarande är. Nu kan visserligen däremot invändas, att ett sådant vapen icke skulle behöfva användas under de närmaste $4\frac{1}{2}$ åren. Förhandlingarna om en förnyelse skola emellertid alltid ske ett à två år, innan den nu föreliggande utgår, och då, om ej förr, skall man inse, att denna möjlighet, som under nuvarande förhållanden förefinnes på den svenska sidan att åsätta en järnmalmstull, om den icke längre

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

existerar, då hade gjort vår ställning mycket starkare vid underhandlingar med en främmande makt, som framför allt annat just sätter värde på en försäkran om, att en malmtull icke skall åsättas. Är en dylik försäkran i sammanhang med en öfverenskommelse med malmbolagen bortgifven, då finnes icke längre det värdefullaste kompensationsföremålet.

I den kungl. propositionen har hufvudsakligt afseende blifvit fäst vid vår *export till Tyskland*. Jag är för min del icke fullt utaf den åsikten, att detta är den viktigaste synpunkten, ur hvilken man bör se den nu föreliggande traktaten. Den *viktigaste synpunkten är för mig vår egen hemmarknad*. Det är dess bevarande åt vår egen industri, som för mig utgjort det viktigaste skälet att nu icke antaga det framlagda traktatförslaget. Man har vidt och bredt ordat om, att man på allt sätt måtte gynna den svenska exporten; man har ordat om, att Sveriges export till Tyskland skulle komma att blifva lidande, för den händelse att en traktat icke kom till stånd. Jag tror, att vår export till Tyskland icke blir så mycket lidande, som man har velat förutsätta. Först och främst därför att vår export till Tyskland består i så öfvervägande grad af sådana artiklar, som Tyskland själf behöfver, synes ringa förutsättning vara för handen, att Tyskland skulle vilja, så att säga, skada sig själf genom att utestänga dessa varor från sin marknad. Väl är det sant, att åtskilliga af våra artiklar, såsom exempelvis trävaror, kunna erhållas från annat håll, men jag tror, att farhågorna äro öfverdrifna och i allt fall icke af den betydelse, att man bör och skall riskera vår egen hemmarknad för, nationalekonomiskt sedt, vida viktigare inhemska industrialster. Det är också därför, som jag icke anser, att det är utaf hufvudsaklig vikt att framför allt annat rädda de mindre delar af vår trävaruexport, som eventuellt under någon kortare tid kan komma att förloras.

Råvaror och halffabrikat, som vi utförde till Tyskland under år 1902, uppgingo enligt den erkänt korrekta tyska statistiken till ett sammanlagdt värde af 68 miljoner riksmark, medan däremot värdet af helfabrikat icke var högre än 8, 6 miljoner mark. Af beskaffenheten af den svenska exporten till Tyskland ser man, att man icke behöfver befara, att vår export i dess helhet kommer att lida i väsentlig grad. Annat är förhållandet med den tyska importen till Sverige. Den består af icke mindre än 73½ miljoner mark helfabrikat och endast 24 miljoner mark halfabrikat och råvaror. Det framgår tydligt af sidorna 148—155 i Kungl. Maj:ts proposition, i hvilken omfattande grad den tyska importen till oss just består af helfabrikat af högt värde. För denna import af helfabrikat, redan i och för sig stor, söka nu tyskarna att vinna ytterligare fördelar genom afslutande af en handelstraktat. Om man läser de tyska tidningarna från de dagar, då frågorna om handelstraktater med andra länder be-

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

handlades i tyska riksdagen, och söker få ett intryck af, huru intressena på tyska sidan grupperade sig, så skall man finna tre stora kategorier. De agrariska intressena, som sökte vinna fördelar för de tyska landtbruksprodukterna, industriintressena, som sträfvade efter allt större marknad för den tyska industrien, och slutligen riksintresset, som ville lägga större skatt på folket och kräde större statsinkomster. Detta intresse betjänade sig naturligtvis af de båda andra, så att hvart och ett i sin mån främjade de åtgärder, som behöfde vidtagas för traktatens genomförande.

Det är ganska egendomligt att se, huru den tyska handelspolitiken så småningom har utvecklats i den mån befolkningen vuxit och de tyska behofven stegrats. Så kastade sig Tyskland in på en omfattande kolonialpolitik för att vinna afsättningsområden, och så se vi Tyskland utvecklas till ett industriland. Men i den mån industrien och samtidigt befolkningen växte, blef det nödvändigt att öka afsättningsområdena; kolonierna räckte icke till, ty där möttes man i hög grad af de engelska intressena. Så blef Tyskland nödsakadt att på allt sätt söka tränga sig in på mera närbelägna marknader för att kunna vinna afsättning för sina produkter. Det blef naturligtvis närmast grannländerna, som i detta hänseende fingo tjäna som afstjäpningsplatser för tysk industri, och det är aldeles klart, att, när de tyska statsmännen kommit underfund med, att den svenska hemmarknaden konsumerade helfabrikat till ett värde af icke mindre än 670 miljoner kronor, det för dem skulle vara synnerligen lockande att där söka ett ökad afsättningsområde för tysk industri. En stegrad afsättning till Sverige är jämförelsevis lätt för de tyska köpmännen och industriidkarna, som redan gjort så stort intrång på den svenska marknaden, äro väl organiserade och hafva tusentals handelsresande, som hvarje år studera vår marknad, äro bekanta med landets förhållanden, känna folkets behof samt enträget och flitigt drifva sitt spel för att afsätta tyska produkter. Det är ock gifvet, att, då den svenska marknaden i jämförelse med flera andra länder är mera uppbruten, tyskarna skola anse det med sin fördel förenligt att ytterligare söka befästa och utvidga sin afsättning på densamma.

De svenska tullförhållandena ha emellertid hittills i högst väsentlig grad lagt ett hinder i vägen för en kraftig organisation af den tyska importen i alltför stor utsträckning. Icke på grund af tullsatsernas höjd, utan på grund däraf, att de varit *obundna*. Till följd häraf hafva de tyska industriidkarna icke ansett sig kunna nedlägga större kostnader för att kväfva den svenska industrien och i en viss riktning ersätta den. Men i detta, som jag nu sagt, får icke anses ligga en häntydan på, att vi böra höja våra tullar. Jag är visst icke någon vän af alltför höga tullar och tror icke, att metoden att höja tullarna, som kanske väckt mångens förhoppningar vid det förväntade omarbetandet af

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

tulltaxan, är lämplig såsom en förberedelse till en kommande traktat om fyra och ett halft år. Jag måste taga bestämdt afstånd från dem, som tro, att man genom att till dess skapa tillräckligt höga tullar skulle vara väl väpnad för att då möta en förhandling med Tyskland. I sådant afseende är endast att erinra om, att i den mån Sverige genom höga tullsatser skulle göra det svårt för den tyska industrien att här skapa sig afsättning, i samma mån kommer Tyskland att knappa in på de presumerade fördelar, som vi skulle kunna anse oss vinna på den tyska marknaden. Därvid kommer naturligtvis att råda en fullständig växelverkan.

Nej, mina herrar, det är icke tullarnas höjd, som för oss utgör ett väsentligt skydd mot ett sådant land som Tyskland och i allmänhet mot sådana länder, som drifva en rationell handelspolitik, utan det är just *den omständigheten, att vi äro fria och obundna vid bestämmandet af våra tullsatser*, och att vi således äga de medel i vår hand, som erfordras för att kunna möta en invasion af vissa tyska industrigrenar och därigenom skydda och rädda vår egen motsvarande industri. Det är af precis samma skäl, som jag, fastän jag röstade mot öfverenskommelsen med malmbolagen, ställer mig afvisande mot åsättande af en malmtull, ty jag tror icke, att den är nyttig. Den omständigheten, att vi äga makten och rätten att åsätta en malmtull, men icke begagna oss däraf i onödan, är gentemot Tyskland det allra starkaste vapen vi kunna hafva. Skulle det sålunda inträffa, att Tyskland börjar ett tullkrig eller på annat sätt går oss alltför hårdt in på lifvet, hafva vi dock i malmtullen ett vapen, som kommer att mot Tyskland göra sig ganska mycket gällande.

Det har under de senaste dagarna sagts man och man emellan, att man i själfva verket icke kan göra något annat än antaga traktaten, eftersom en af de föregående regeringarna inbjudit Tyskland till underhandling om en traktat. Jag för min del anser, att ett sådant tal, som är ett nytt uttryck på den förkättrade formalismen, är ett kryphål för dem, som icke vilja se faran i ansiktet eller en misströstan om egen kraft, som jag för min del icke kan på något sätt gilla. Jag anser det icke vara något försvar för den, som låter sådana synpunkter leda sig vid fattande af beslut i den föreliggande frågan. Nej, mina herrar, det går icke an att söka en sådan motivering, som icke kan betecknas på annat sätt än såsom svepskäl för okunnigheten eller för rädslan att bevaka sitt lands intressen. Man skall vara öfvertygad om rätten af ett beslut i den för landet så stora och viktiga frågan, och man får icke taga det gjorda erbjudandet, därför att man tycker sig icke kunna säga nej. Det är ovärdigt att besluta efter sådana grunder! —

Man har vidare sagt, och detta har också blifvit i den kungl. propositionen med all kraft framhållet, att saken *icke gäller så*

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

mycket, därför att det endast är fråga om att avsluta en traktat på mycket kort tid. På sidan 13 i Kungl. Maj:ts proposition återfinnas sålunda orden: »kort tid» icke mindre än fem gånger allenast på sidans nedre hälft och på sidan 14 dessutom två gånger. Det ser nästan ut, som om man på ett utrymme af tillsammans en sida riktigt velat nagla fast detta: »kort tid», och göra det liktydigt med: det gör ingenting, om ni begår ett fel, det kan mycket lätt rättas, och under tiden hafva vi hunnit ordna oss och inhämta bättre underrättelser, så att vi eventuellt kunna bringa saken i rätt läge. Nej, mina herrar, sådant får man icke anse såsom motiv för det föreliggande beslutet. *Är felsteget en gång gjort, kan det icke rättas*, detta är helt enkelt saken och sanningen.

Mig synes, att man af de referat, som genom de svenska tidningarna i går ingått om öfverläggningarna i den tyska riksdagen angående det föreliggande traktatförslaget, har fått en ganska god inblick i hvad denna fråga egentligen gäller, en inblick, som icke borde anses vara fullt tillfredsställande för den svenska sidan.

Riksdagen går nu till att fatta beslut i en fråga i afseende å hvilken man icke är förberedd. Man har icke haft någon fast grund att stå på. Det har ifrån håll, som ansetts vara mest inne i saken, blifvit sagdt, att denna traktat för den svenska sidan erbjuder hufvudsakligen endast fördelar. Med fog kan man fråga, om icke tyskarna också ha rätt stora fördelar af denna öfverenskommelse. Man har egentligen aldrig fått riktigt klart för sig, hvilka fördelarna å den tyska sidan i verkligheten äro. Förhindrandet af exporttull å järnmalm är ju det, som tyskarna skulle ha vunnit; för litet hvar kvarstår dock fortfarande tvifvel om, huruvida det skulle vara allt, som tyskarna kunna räkna som en fördel för sig. Af uttalanden, som från tysk sida blifvit gjorda, finna vi, att industriidkarna i tyska riksdagen hufvudsakligen rikta sina anmärkningar mot den korta tid, som traktaten skulle gälla. De ha dock i detta afseende blifvit lugnade af den ledande mannen inom Tyskland på detta område, statssekreteraren *Posadowsky*, hvilken, sedan han upplyst om den fördel, som tyskarna skulle vinna genom försäkringen från svensk sida att malmtull icke skulle påläggas, framhållit, att *när traktaten utgår, så kunna vi med vår autonoma tulltariffs hela tyngd föra nya underhandlingar med Sverige*. Detta är väl ett tydligt språk, mina herrar! Det har sålunda från tyskt håll sagts, att: ha vi en gång lagt handen på den svenska marknaden, då ligger den där och den ligger tungt; vi veta, att genom de institutioner och organisationer, som finnas på den tyska sidan, skall det icke blifva möjligt för Sverige att frigöra sig.

Kanhända, att man också vet, att dålig organisation, brist på handelspolitik och vidt gående olikheter i tullpolitiskt åskådnings-sätt inom Riksdagens olika läger skola föranleda, att det värnlösa bytet skall blifva lätt att fasthålla och att det icke under

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

något förhållande skall komma att undslippa? Detta, mina herrar, tror jag är sanningen, naken och utan någon vidare utstyrsel, och den må vi erinra oss, när vi gå att alltför mycket förälska oss i det skäl, som i Kungl. Maj:ts proposition och särskildt i bevillningsutskottets betänkande blifvit anfördt såsom ett slags ursäkt för dess tillstyrkan, att Riksdagen nu utan vidare kan antaga en öfverenskommelse, enär den endast är af så kort varaktighet. Den ursäkten gäller emellertid i mina ögon icke, ty det är *nu*, som Sveriges öde handelspolitiskt sedt afgöres!

Om vi nu se på, hvilka åtgärder som i sammanhang med förhandlingarna vidtagits från den svenska sidan, så väcker det först en ganska pinsam uppmärksamhet, att det är Sverige, som skulle ha inbjudit Tyskland till att avsluta denna handelstraktat. Detta är så mycket mera öfverraskande, som man vid det allra minsta inträngande i denna fråga skall finna, att Sverige har få eller inga fördelar af denna traktat — fördelarna ligga i själfva verket så godt som uteslutande på den tyska sidan. — Och hvarför Tyskland behöfver dessa fördelar, har jag ju förut påvisat. Vi kunna väl icke få det bättre, än hvad vi för närvarande ha, äfven om några få af de artiklar, som vi skicka dit, skulle mötas af något högre tull än hittills. Under sådana förhållanden må det väl väcka förvåning, att det är Sverige, som tagit initiativet! Någon anledning därtill borde väl icke ha förefunnits, åtminstone icke så länge som det nuvarande traktatförhållandet med Tyskland icke blifvit uppsagdt.

Det väcker vidare någon förvåning, att under hela den tid, som denna fråga varit å bane — nämligen alltsedan Riksdagen år 1903 i en skrifvelse fäste uppmärksamheten på denna sak — så litet blifvit bragt till den svenska allmänhetens kännedom och att så litet meddelats i den kungl. propositionen angående de utredningar, som blifvit gjorda, samt att så litet blifvit nämndt om de verkliga olägenheter, som uppkomma för Sverige, om denna traktat blir antagen.

Man har sagt, att de faror, som hota oss, skulle bestå i, att vi antingen finge ett tullkrig med Tyskland eller ock att vi skulle få den mest gynnade nations ställning *med ett års uppsägning*. Med afseende å det första har jag påvisat, att det förefinnes föga eller ingen sannolikhet för, att Tyskland skulle vilja kasta sig in i ett tullkrig med Sverige, om vi nu icke ansåge oss kunna gå med på detta traktatförslag. Med afseende å det andra fallet kan jag icke säga annat, än att den ställning, som vårt land därigenom skulle komma att få till Tyskland, måste anses vara alldeles tillräckligt förmånlig. Det har på flera ställen såväl i den kungl. propositionen som i utskottets betänkande framhållits, att det framför allt annat är af vikt att få behålla vår ställning till Tyskland som mest gynnad nation. Men hvad vill man mer, då vi skulle få behålla denna ställning? Man har då invändt,

att vi med en traktat på ett års uppsägning skulle befinna oss i ett osäkerhetstillstånd. Att vi eventuellt efter ett års uppsägning skulle blifva utsatta för att få en eller annan tullförhöjning från tysk sida motväges fullkomligt däraf, att Tyskland då kan ha att förvänta, att vi åsätta exporttull å järnmalm eller att vi eventuellt höja tullen å någon eller några af de artiklar, som äro af vikt för Tysklands export.

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Att antaga att det ogynnsammaste — tullkrig — skulle inträffa är uppenbarligen en öfverdrift. Men äfven dess följder må icke öfverskattas. Någon minskning i varuutbytet de båda länderna emellan skulle dock uppkomma. För att vi skola få en föreställning om, hvad en dylik minskning i vår export till Tyskland egentligen skulle innebära, ber jag att få anföra några siffror, som jag låtit utarbета rörande den inverkan, som uppsägningen af mellanrikslagen med Norge hade på Sveriges handel. Mig synes, att en sådan jämförelse kan vara af ganska stort värde, enär den bestämdt påvisar de följder, som uppsägningen af mellanrikslagen medförde. Visserligen ogillades denna uppsägning i många kretsar, och det sades, att åtskilliga industrigrenar rönte en stor olägenhet af densamma, men jag känner intet fall, då någon industri blef dräpt till följd af att mellanrikslagen med Norge upphörde att gälla, eller att någon fabrik med anledning däraf måste stängas. Ej heller känner jag något fall, där någon firma fick göra konkurs. Minskningen af vår export af *helfabrikat* till Norge uppgick till icke mindre än 14 miljoner kronor; den var före mellanrikslagens uppsägning 17,3 miljoner och efter densamma endast omkring 3 miljoner kronor. Af dessa siffror finner man, att *vår export af helfabrikat till Norge före mellanrikslagens uppsägning var mer än dubbelt så stor som vår nuvarande export af helfabrikat till Tyskland*. Vidare finner man, att den minskning i exporten af helfabrikat, som vid det tillfället uppkom och hvilken, såsom jag nämnde, icke beredde oss någon väsentlig eller ödesdiger skada, *var vida större än hela vår nuvarande export till Tyskland af helfabrikat*. Då det måste anses vara alldeles påtagligt, att icke hela vår export till Tyskland af helfabrikat skall kunna komma att upphöra, utan att den möjligen skall minskas till hälften, så är det ju klart, att den inverkan, som ett afbrott af denna export skulle komma att röna, kan anses vara utan större betydelse för vårt land i dess helhet. Jag erkänner visserligen, att ett dylikt afbrott kan komma att blifva ödesdigert nog för någon viss industri, men det är ju alldeles klart, att i fråga om mellanfolkliga öfverenskommelser eller när det gäller afslutandet eller reglerandet af aftal, som beröra ekonomiska intressen af den art, som här är fallet, är det gifvet, att icke allas intressen kunna tillgodoses, utan det är alltid någon, som måste blifva lidande. Saken ställer sig för mig sålunda: hvilken del af vår industri eller våra näringar är det klokast att eventuellt utsätta

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

för faror? *Skola vi i främsta rummet skydda exporten af våra råvaror, som tyskarna i allt fall behöfva, eller vår industris egen hemmarknad, som uppgår till 670 miljoner kronor?* För mig kan icke härvidlag förefinnas någon som helst tvekan. Att man nu i dessa dagar i tidningarna och annorstädes hör nödrop från exempelvis gatstensindustrien, men däremot icke hör något sådant rop alls från den öfriga industrien, den omständigheten kan icke anses på något sätt vägledande, därför att de andra industrierna ännu icke ha blifvit träffade; de veta i själfva verket icke hvilka faror, som sväfva öfver deras hufvuden; när *de* börja skrika öfver den olycka, som drabbar dem genom den tyska traktaten, *då är det för sent.* Det är nu, som vi skola förutse, hvilka följder denna traktat kan medföra. Det är nu, som vi skola förutse, huruvida den stora emigrantström, som under årens lopp från vårt land sökt sig till Amerika, skall ytterligare ökas eller om det skall blifva möjligt att åstadkomma någon hämsko på denna sig allt mer och mer utvidgande folkvandring, som är vår största nationalolycka!

Här står angifvet i den kungl. propositionen på sid. 118 — just på tal om förhandlingarna — att man började med att från tyska sidan fordra högst väsentliga tullnedsättningar, men att man slutligen nöjde sig med att binda den svenska tulltaxan. Ja, det är ju ett ganska intressant uttalande, som blott visar skickligheten hos de tyska förhandlingsmetoderna, man förstod sig på att begära som man säger med prutmån. Jag tror förvisst, att tyskarna aldrig tänkt sig att komma längre än till att binda tullsatserna, och det är väl i själfva verket just det, som varit föremålet för deras sträfvanden. Det är nämligen — och det har jag visat i det anförande, som jag höll här den 28 februari — för den tyska handelspolitiken i det hela taget mindre viktigt, om den får en låg eller hög tull från ett annat lands sida, hufvudsaken är att de få en bunden tullsats. Hela syftet för den tyska handelspolitiken är att kunna bereda afsättning för det produktionsöfverskott, som uppkommer för den tyska industrien. Man är medveten om att icke kunna afsätta detta öfverskott till fullt pris eller till samma pris, som man betingar sig inom landet; man är beredd på att afsätta det snart sagdt till hvilket pris som helst. Man måste bli af med det, enär man måste söka uppehålla en stor tillverkning, och därigenom nedbringa kostnaderna. Man måste också se till, att dessa oregelbundenheter på marknaden, som skulle uppkomma genom tillfälliga öfverskott och därigenom sänka prisnivån, minskas, och därför måste man till hvilket pris som helst göra sig af med produktionsöfverskottet. Om man därvid från ett annat land eller en annan marknad, där man vill bli af med samma artikel antingen mötes af en tull, exempelvis till ett belopp af 10 à 15 proc. af varans värde, eller ej mötes af någon tull alls, det är ungefär likgiltigt, blott man kan bli af

med artikeln till ett högre eller lägre pris. Nu kan ju inträffa, att man mötes af en så pass hög tull, att detta öfverskott pressas åt ett annat håll, men det är i alla fall viktigast för Tyskland att ställa så till, att grannländernas tariffer blifva bundna, så att man åtminstone i fråga om dessa har bestämd kännedom om, hvilken siffra som man bör taga i betraktande vid valet af marknad, där produktionsöfverskottet skall afsättas. Det är denna medvetna och skickliga handelspolitik, som har bragt Tyskland till storhet och rikedom, och det är bristen och frånvaron af hvarje slag af handelspolitik, som för oss innebär den största faran. Hittills visserligen icke i så hög grad, då vi icke haft bundna tullsatser. Vi hafva, om utländsk industri tränger oss för hårdt på lifvet, kunnat söka vår räddning i att höja dem. Men i den mån och när vi träffa aftal med andra om sin handelspolitik målmedvetna stater som Tyskland, då kommer hela faran, hela olägenheten öfver oss därigenom att vi icke äro så rustade, icke hafva de metoder, icke hafva en så rationell handelspolitik som det land, med hvilket vi förhandla. Det är därför att vi ligga så oändligen under i den striden, som jag för min del anser det vara ytterst betänkligt att nu antaga det föreliggande traktatsförslaget, och anhåller jag således, herr talman, att få yrka afslag å utskottets betänkande.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Herr Lovén: Herr talman, mina herrar! Vid det förhållande, att Stockholms köpmannaförenings handelskammare, först sedan bevillningsutskottet fattat beslut i förevarande fråga, afgifvit sitt utlåtande i detta ämne, har jag blifvit anmodad att delgifva detta, och jag tillåter mig därför att taga kammarens uppmärksamhet i anspråk med dess uppläsande under några få minuter. Den föregående ärade talaren påstod, att handelskamrarnes uttalanden icke gärna kunna tillmätas större betydelse, emedan de äro ensidigt sammansatta. Jag ber att däremot få protestera, åtminstone hvad Stockholms handelskammare angår. Denna handelskammare är synnerligen allsidigt sammansatt, och flera af våra förnämsta exportgrenar äro där representerade.

Handelskammarens utlåtande är af följande lydelse: »Handelskammaren har till att börja med fäst sig vid den omständigheten, att den nu afslutade traktaten icke är ämnad att gälla för längre tid än 4½ år. På grund af traktatens korta giltighetstid synes det därför från svensk sida vara utan afsevärd olägenhet, att ett bindande af tullpositioner i den svenska tulltaxan måst i ganska stor utsträckning medgifvas. Det torde knappast finnas mer än en mening därom, att en genomgående revision af den svenska tulltaxan måste företagas, men det ligger i sakens natur, att en sådan revision icke gärna kan tänkas genomförd på kortare tid än som ungefär motsvarar traktatens giltighetstid. Att antaga traktaten innebär därför enligt handelskammarens mening knappast

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

(Forts.)

något annat än att man för traktatstiden finge afstå från tullhöjningar, hvilka i allt fall under nämnda tid näppeligen kunde med erforderlig utredning hinna att vidtagas.

Handelskammaren har sig vidare bekant, att i afseende å de positioner i tulltaxan, beträffande hvilka från Sveriges sida ned-sättningar måst göras, de industriidkare i Stockholm, hvilka i detta fall hafva ett intresse att bevaka, icke hafva något att invända mot ett antagande af traktaten, och vidkommande de industrier härstädes, hvilkas produktion skulle komma att beröras af de nya tullsatser, som vid införsel till Tyskland skulle komma att åläggas svenska varor, ifall traktaten antoges och den Sverige speciellt medgifna tariffen sålunda komme till tillämpning, har handelskammaren erfarit, att ej heller representanterna för åsyftade industrigenar hafva något att erinra mot traktatens trädande i kraft.

Det synes dessutom, som om Riksdagen genom att för sin del antaga ifrågavarande traktat skulle göra en gärd af rättvisa åt de stora svenska exportintressena. Det protektionistiska systemet införande i Sverige har kunnat gagna dess industri, för så vidt som den arbetat hufvudsakligen för den inhemska marknaden, men i den mån det gällt att konkurrera på världsmarknaden, har saken ställt sig något annorlunda. Den svenska industrien har nämligen åtminstone delvis på grund af det protektionistiska systemet fått vidkännas väsentligt stegrade framställningskostnader, i det att bland annat lifsmedelsprisen och i följd däraf arbetslönerna i hög grad ökats. En annan svårighet för vår exportindustri liksom för det svenska affärlifvet i allmänhet har varit det rådande osäkerhetstillståndet i fråga om tullsatsernas höjd så väl beträffande vårt eget land som också afsättningsländerna. Någon liten ersättning härför skulle emellertid vår exportindustri vinna därigenom, att Tyskland för en tid af 4 $\frac{1}{2}$ år framåt skulle binda sin tulltaxa gent emot Sverige, så att de svenska industriidkarne beträffande afsättningen på detta land finge arbeta under stabila förhållanden.

Enligt handelskammarens åsikt bör mindre vikt fästas vid att enstaka industriidkare tycka sig finna, att traktaten i en eller annan detalj icke motsvarar deras önskningsar. Det gäller nämligen i fråga om internationella öfverenskommelser liksom beträffande affärer i allmänhet, att de måste grundas på ömsesidiga medgifvanden, och torde det därför vara tillfyllest, om resultatet i sin helhet kan betraktas såsom godt.

Beträffande den nu ifrågavarande traktaten, har handelskammaren efter närmare granskning enhälligt kommit till den slutsatsen, att ett antagande af densamma skall åt Sveriges industri och handel bereda öfvervägande fördelar.»

Med understrykande af hvad handelskammaren sålunda anfört och då jag i allo delar de åsikter och de synpunkter där

uttalats samt anser, att det för vårt lands handels- och näringslif skulle vara af den största betydelse, att denna traktat komme till stånd, särskildt med hänsyn till våra stora exportintressen, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Friherre Bonde: Herr talman, mina herrar! Den förste ärade talaren har redan framhållit, huru våra dagars traktatspolitik uppkommit och skillnaden mellan traktater förr och nu. Han framhöll, att traktater i forna tider hufvudsakligen afsåge förbund mellan monarker, men att de numera gälla folken. Däri har han ju fullkomligt rätt, men för att rätt kunna bedöma detta måste man dock undersöka, hur man kommit in på den traktatspolitik, som för närvarande är rådande. Vi veta ju alla, att protektionismen under flera decennier har gjort sitt segertåg igenom de flesta af Europas länder, och huru de olika länderna hafva sökt att skydda sig genom allt högre och högre tullmurar. Detta blef dock i längden ett ohållbart tillstånd, och man kom till insikt af sanningen, att liksom ingen människa kan vara sig själf nog, kan ej heller, och kanske ännu mindre, någon stat vara det, utan att en växelverkan mellan de olika staterna är af nöden. Dessförinnan hade emellertid mellan dessa stater och deras olika tullsystem uppstått häftiga och våldsamma strider, på hvilka det var nödvändigt att göra slut genom att ingå någon slags fred. Den fred, som afslöts, fick just formen af traktater, af dessa tarifftraktater, som nu stå på dagordningen. Man hade nämligen funnit, att den så kallade hemmarknaden, som vi nyss hörde mycket ordas om, icke för någon, ej ens för stormakterna, kunde vara tillfyllest, utan att man äfven måste söka sin marknad utom landet, och därför måste man söka att på något sätt genombryta dessa genom tullarna uppbyggda höga murar. Äfven förut hade visserligen traktaten sin handelspolitiska betydelse, och som vi veta, hafva vi ofta haft traktater, om också ej tarifftraktater, men med bestämmelsen om behandling, som den mest gynnade nation, d. v. s. att vi tillförsäkrades alla de fördelar, som en viss stat lämnade åt någon annan stat i följd af ingångna fördrag. Det är denna ställning Sverige hittills intagit till Tyskland, och det på den grund, att Sverige under gångna tider haft sådana traktater med flera tyska stater och det sedan i ett uttalande af Bundesrath förklarats, att dessa traktater skulle anses gälla hela Tyska riket. Det är dock många af de tyska staterna och särskildt Preussen, med hvilka Sverige ej haft sådana traktater, och det torde vara tvifvelaktigt, huruvida detta uttalande af Bundesrath kan anses lika bindande som en verklig traktat, eller om det ej måste anses som ett beslut, som genom ett annat liknande beslut kan upphävas, och vi sålunda en vacker dag utan ett års uppsägning kunna beröfvas denna rättighet. Denna fruktan kan ej vara alldeles ogrundad, att vi sålunda skulle kunna gent emot

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

(Forts.)

Preussen och flera andra tyska stater beröfvas den rättighet, som vi tillerkänts på grund af med andra stater ingångna traktater. Om vi också allt fortfarande skulle gent emot Tyskland få behålla rätten att behandlas som den mest gynnade nation, och alltså ej komma i ogynnsammare ställning än någon annan makt, då ju samma fördelar, som beviljas andra stater, äfven skulle komma oss till del, får man glömma att för olika stater kunna finnas olika förhållanden, och så är det äfven i vårt förhållande till Tyska riket. Det finnes nämligen varor som exporteras till Tyskland, om ej uteslutande från Sverige, dock i afsevärdt större mängd än från andra håll, och i fråga om hvilka sålunda andra stater ej haft någon anledning att betinga sig några gynnsammare villkor. För dessa exportgrenar är det därför nödvändigt att komma i något bättre ställning än ställningen af mest gynnad nation, sedan Tyskland nyligen antagit en hög tulltariff, som belägger många af våra exportvaror med ofantligt hög tull, en tull, som i många fall motsvarar ett fullkomligt importförbud. Vi löpa dessutom alltid risken att efter ett års uppsägning förlora äfven behandlingen såsom mest gynnad nation och möjligen fullkomligt förlora denna för oss så betydelsefulla marknad. På grund af dessa förhållanden hafva förhandlingar inledts mellan den svenska regeringen och den tyska för att åstadkomma en traktat. Denna föreligger nu här med underskrift i två exemplar, och vi hafva att granska dess innehåll. Den förste talaren framhöll, att denna traktat uteslutande är fördelaktig för Tyskland och för Sverige icke har någon betydelse. Likaså säger man naturligtvis i Tyskland, att denna traktat för Tyskland är af ringa värde, och att fördelarna ligga uteslutande på Sveriges sida. Jag tror, att ingen öfverenskommelse mellan personer, stater, eller hvad det vara må, kan åstadkommas utan att hvar och en måste tillerkännas vissa fördelar, och konsten är att väga dessa fördelar så, att hvar och en kan anse sig hafva fått fördelar motsvarande dem, som han beviljat den andre. Dessa fördelar kunna naturligtvis vara omtvistade; hvad den ena anser vara en fördel anser den andra vara en nackdel, och tvärtom. Vi ha nu erfart — vi ha ju hört, hurusom uttalanden i den vägen här blifvit upplästa — att man i Tyskland från officiellt håll betraktar denna traktat som fördelaktig för det landet, och därför ju klandras, att man på den svenska sidan från officiellt håll likaledes sagt, att traktaten är fördelaktig för oss. Jag tror att båda parterna kunna hafva rätt. Traktaten måste för att bibehålla sin egenskap af traktat innebära oafvisliga fördelar för båda staterna.

Innan jag öfvergår att närmare skärskåda fördelarna, ber jag emellertid att något få uppehålla mig vid hvad som här sagts angående traktatens korta varaktighet af endast $4\frac{1}{2}$ år, hvilket i allmänhet betraktas som en fördel, då man efter den tiden skulle på bättre grunder kunna bygga en ny. Enligt min

tanke innebär dock den omständigheten, att traktaten är avslutad på en så kort tid, ej så stor fördel för oss, som man anser: utan skulle jag hellre sett, att traktaten hade avslutats på något längre tid, men i denna tidsbegränsning måste man se ett medgifvande gent emot det motstånd, som en traktat på längre tid mött här i vårt land, då man ej ansett oss för närvarande tillräckligt rustade för dessa traktatsunderhandlingar; vi skulle nämligen ha en dålig och gammalmodig tulltaxa, medan däremot Tyskland har en efter alla moderna fordringar väl afvägd tulltaxa. Ja, det kan nog vara sant, att vår tulltaxa har att uppvisa åtskilliga svagheter och fel i sin uppställning, men jag tror icke, att dessa fel äro så ofantligt stora eller många. Om vi se på tullsatserna här hos oss, så måste väl hvar och en medgifva, att de äro ganska höga och att de i det afseendet icke i någon afsevärd mån stå efter den tyska tulltaxans tullsats. Den påpekade svagheten består helt visst mera i formen än i realiteten.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

(Forts)

Som jag förut framhållit är det hufvudsakliga syftet med denna traktat att på allt möjligt sätt söka gynna vår export, hvilket dock den förste talaren ej ansåg hafva samma betydelse, som vår hemmarknad. Jag är i det afseendet af fullkomligt olika mening med honom. Jag anser, att vår export är för oss af en utomordentligt stor vikt och att vi på allt sätt måste söka befrämja den, ty det är genom exporten, som vi, så att säga, skaffa oss luft för våra lungor, och det är genom den, som vi skaffa oss den kraft, som vi behöfva för att lefva. Vår hemmarknad har ju visserligen sin betydelse, men i ett litet land sådant som vårt måste den ha understöd af en utvidgad export, då verkningsområdet annars blefve alldeles för inskränkt. Det vore i annat fall detsamma som att säga: »om jag blott får sälja på torgdagarna i min hembygd, så är jag nöjd; jag behöfver icke gå och försöka sälja mina produkter i grannsocknen; blott man icke kommer hit därifrån, så är jag belåten.» Ett sådant yttrande skulle vi nog finna korttänkt, och hvad som gäller inom inskränkta samhällen äger nog sin giltighet äfven mellan stater. Då vi här om dagen här förehade en annan fråga, tillät jag mig att framhålla betydelsen af vår export för att kunna skaffa oss nödigt kapital. Visserligen hafva vi i vårt land stora naturliga resurser, tillgång till drifkraft, men hvad vi sakna är onekligen kapital och till följd däraf äfven företagsamhet, hvaröfver man ofta får höra klagomål. Men om vi skola kunna skaffa oss kapital, måste vi ju söka att upphjälpa den s. k. handelsbalansen, däri- genom att få vår export att öfverstiga vår import.

Nu sade den första talaren, att vår export vinner absolut ingenting på denna traktat och att den reder sig nog ändå; det är inga viktiga exportgrenar, som här sättas på spel. Om herrarne blott genomögnat denna kungl. proposition, så finna ni dock, att det dock är flera ganska betydelsefulla exportområden, som här

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

skulle sättas på spel, om denna traktat icke skulle blifva afslutad. Våra viktigaste industrier, såsom vår trävaru- och äfven vår järnindustri till stor del, skulle därigenom utsättas för oberäkneliga vådor. Att vår stenindustri rent af skall gå under, om icke traktaten nu skulle blifva antagen, torde få anses ovedersägligt. Vå stenindustri sysselsätter dock omkring 10,000 arbetare, som skulle blifva sysslösa, om vi icke få tullfrihet för vår gatsten i Tyskland, som är den enda afsättningsorten. Arbetarne kunna ju vända sig åt annat håll och få arbete, säger man. Ja, det går ju lätt att säga, men det är icke så lätt för en arbetare inom en viss yrkesgren att genast kunna få arbete på annat håll. Vi måste väl tänka på, om vi verkligen kunna göra dessa 10,000 arbetare med alla deras familjer arbetslösa, innan vi här med kallt blod gå att stryka ett streck öfver de utsikter, som vi här ha att kunna bibehålla och vidare utveckla denna viktiga industrigren. Ja, sade den förste talaren, och han har sagt det förut vid ett tillfälle — det är svårt att komma ihåg vid hvilket tillfälle, ty han har så många gånger talat i denna fråga — att stenar må väl anses vara endast en råvara. Jag vill emellertid då fråga honom: Huru ser det helfabrikat ut, hvartill gatstenarna här i landet skulle kunna förädlas? Helfabrikatet af gatstenar, det är ju ingenting annat än gator, men färdiga gator kunna vi väl ändå icke exportera till Tyskland. Det är äfven en annan export, som man icke heller får draga på munnen åt, nämligen utaf våra lingon. Ja, säger man, detta är ingen industri och för öfrigt få vi tillbaka de lingon, som vi skicka ut till Tyskland, i form af förfalskad vin. Jag vänder mig till eder, mina herrar, särskildt representanterna för Småland, som sett hvilken betydelse denna lingonexport kan hafva och huru många munnar, som kunna födas genom att man kan plocka dessa bär, som skogen skänker dem för rakt ingenting. Jag tror, att detta är en fattigmansindustri, som är väl värd att beakta och som man icke blott för principens skull, som det heter, skall stryka ett streck öfver.

Jag vill här icke närmare ingå på de siffror, som blifvit anförda i traktaten, jag är viss om att, ehuru tiden varit kort för oss att sätta oss in i denna stora fråga — såsom man ju också här klagat öfver — dock samtliga af eder, mina herrar, studerat betänkandet och tagit reda på dessa siffror och de resultat, som af dem framgå, nämligen att Sverige skulle vinna så och så mycket och Tyskland så och så mycket. Dessa siffror betyda ingenting, säger herr Wallenberg, ty de äro inkorrekt, och siffror kan man handskas med hur som helst, och man kan förändra dem så, att man får helt olika resultat. Ja, det är sant, att siffror mången gång användas på olika sätt, men hur man än vänder på dessa siffror, så tror jag dock, att det är ovedersägligt, att här äro ganska afsevärda summor, ganska många miljoner,

som det gäller att rädda för Sveriges export samt för Sveriges framtida kapitallgångar.

En af de största olägenheterna af traktaten anses det vara att vi ej blott på några få punkter medgifva Tyskland vissa tullnedsättningar, utan äfven att vi i andra punkter binda vår tulltaxa och förklara, att vi icke under den tid, traktaten varar, eller 4 $\frac{1}{2}$ år, skola vidtaga några höjningar. Detta har rönt mycket motstånd, särskildt inom en viss del af vår industri, nämligen textilindustrien, och jag är viss om, att vi äfven här i kammaren i dag få höra uttalanden därom.

Det har sagts, att vår textilindustri icke kan existera, om tullsatserna blifva bundna, och ej under den närmaste tiden få höjas. Man har likväl ej åtminstone under de senare åren hört, att vår textilindustri klagat öfver, att tullskyddet icke vore effektivt, och att man önskat högre tullsatser. Möjligen vill man ej genast hafva höjda tullar, men man vill ej, att tyskarna skola veta, att vi ej ämna höja tullen. Den första ärade talaren sade, att den stabilitet, som denna traktat skänker både oss och Tyskland, skulle möjligen bereda Tyskland tillfälle att så rusta sig under dessa år, att det skulle kunna behärska vår marknad och trotsa vår egen industri. Man har så ofta hört talas om denna så kallade »dumping», huru en nation genom att till underpris sälja sina varor i ett annat land krossar dess industri. Jag tror knappast, att vi behöfva befara något dylikt, ty, såsom vi hörde under det föredrag, som kanske de flesta här i kammaren bevistade häromdagen på Grand hôtel så är det icke troligt, att Tyskland, om det vill begagna detta medel, vänder sig till en stat, som har höga tullar, utan till en, som har lägre, och först och främst till frihandelsstaterna.

Jag kommer nu till den sista punkten, som kanske mött det största motståndet i denna fråga. Man har här sagt, att om vi nu afstå från vår rätt att pålägga exporttull å järnmalm, så ha vi ju därigenom bundit oss och beröfvat oss detta viktiga vapen. Den frågan kan naturligtvis ses från olika synpunkter, allt efter den ståndpunkt, som man intager angående just denna sistnämnda fråga. För dem, som i likhet med mig icke anser det vara önskvärdt att någonsin pålägga exporttull å järnmalm, måste en dylik invändning vara af en mindre och ringare betydelse. Vi ha här under diskussionen hört framhållas just hvad denna malmtull innebär, hurusom den onekligen är ett veeeggadt svärd som, äfven om den kanske kan gifva oss fördelar på ett håll, dock tillfogar oss obotliga och blodiga skador på ett annat håll. Malmtullen är, såsom vi veta, dels af fiskalisk natur, som man skulle kunna säga, dels af preventiv natur. Malmtullens fiskaliska natur har här hos oss många förfäktare, och det är kanske dessa, eller vissa bland dem, som så intensivt gjort motstånd mot denna traktat. Denna ståndpunkt innebär, att man

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

med malmtullen skall söka komma åt malmbolagen eller de, som drifva denna handtering, och på det sättet allt verksammare och verksammare beskatta densamma. Den preventiva metoden är den, att man genom att pålägga malmtull vill hindra att malmen utföres, och de, som förfäktat denna metod, vilja i stället, att vi i största möjliga utsträckning skola söka att inom landet förädla råvaran.

Jag tror, att om vi, såsom jag nyss nämnde, vilja söka att på allt möjligt sätt skaffa hit kapital från andra länder för att i så hög grad, som önskligt vore, själfva kunna förädla vår järnmalm, så måste vi ju i alla fall, innan vi nått dit, söka att på något sätt tillgodogöra oss dessa oändliga rikedomar, som naturen har gifvit oss. Jag tror därför, att från hvilken sida vi än se saken, vi icke någonsin komma att pålägga någon malmtull — åtminstone hoppas jag det — och då är det väl icke någon så förfärlig fara, om vi här afstå att göra detta.

Man har sagt, att det vore bäst att nu uppskjuta traktaten och vänta och låta oss få behålla behandlingen såsom mest gynnad nation under ett år, och sedan ingå på nya underhandlingar. Under tiden borde vi rusta oss genom att skaffa oss högre tullar. Ja, detta låter ju mycket bra, om det ej funnes något, som heter tullkrig. Visserligen har herr Wallenberg förklarat, att någon fara för något sådant icke förefinnes, men jag är af annan åsikt. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att om traktaten afslås, så uppsägas de nu gällande öfverenskommelserna, och efter ett år är det kanske icke så lätt att genast få en ny traktat. Innan vi få den, få vi nog kriget först och freden sedan, och då är det helt säkert vi, som få betala krigskostnaderna. Ty säga hvad man vill, så, om ett litet land skall kämpa med ett stort, vare sig på slagfältet eller det kommersiella området, är det det lilla landet, som får betala krigskostnaderna. Då man nu kan vinna en ärofull fred utan strid tycks det mig vara fördelaktigt att välja freden, innan kriget börjat.

Man har sagt, att Tyskland skulle ha ingått traktater med andra länder af andra skäl, särskildt att däri vore inlagd en politisk betydelse, och att sådant icke i denna traktat borde inläggas. Kanske är så förhållandet, men utan politisk betydelse torde det icke vara, om man utsätter sig för ett tullkrig med en af Europas mäktigaste stater. Jag tror, att vår ställning i Norden är så tillräckligt isolerad förut, att vi nu icke böra blott för en princip skull, därför att vi tro, att vi afstå från fördelar utan att vinna tillräckliga tillbaka, utsätta oss för en än mera isolerad ställning och kanske komma i ett mindre vänskapligt förhållande till den stora tyska staten. Jag är viss på, att det icke är endast på det ekonomiska området, som vi kunna blifva lidande därpå, utan vi kunna äfven på många andra områden komma att lida af ett dylikt krigstillstånd med en mäktig stat. Jag tror, att vi

nu böra tänka därpå, ty så alldeles utan politisk betydelse är sannerligen icke denna fråga.

Här har äfven framhållits, att man genom att ingå en dylik traktat ställer sig i vasallförhållande till tyska staten. Jag tror icke, att vi blifva mera bundna än man måste bli, om man vill träffa en öfverenskommelse med andra. En viss bundenhet ligger ju i hvarje öfverenskommelse. Jag tror verkligen icke, att vi genom en sådan traktat på något sätt kränka vår frihet, utan vår frihet och ställning i Europa blir nog lika god ändå. Hvad vi vinna är helt visst att bereda vår export en utvidgad marknad, befordra vårt välstånd och möjliggöra utvecklingen af vår industri, af våra näringar, af vår lifskraft, att vi, som jag nyss sade, skaffa ytterligare luft åt våra lungor, och det är just detta vi behöfva.

Det är därför, herr talman, jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Moll, Ekman* i Mo gård, *Martin, Juhlin, Segerdahl, af Callerholm, Starbäck, Bromée* i Billsta *Nordin, Kvarnzellius, Kronlund, Warburg, Lindhagen, Ljunggren, Zetterstrand, Forssling* och *Broomé* i Bårslöf.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Under för handen varande omständigheter ber jag endast att få något redogöra för de synpunkter, som varit för mig bestämmande, då jag tillstyrkte Kungl. Maj:t att framlägga den föreliggande propositionen.

Under år 1902 utfärdades i Tyskland en ny tulltaxa, hvarigenom i allmänhet högst väsentliga tullförhöjningar infördes å ett stort antal varor, hvarjämte tull åsattes åtskilliga artiklar, som dittills varit tullfria. Denna nya tariff, utarbetad som den var med den allra största omsorg och förtänksamhet, var riktad på att skapa en säker grund för de underhandlingar, som Tyskland skulle inleda för att ersätta då gällande handelstraktater med nya.

Under 1904 och 1905 afslöt Tyskland med vissa länder öfverenskommelser angående tillägg till nyssberörda traktater. Härigenom skapades en ny konventionaltariff betydligt reducerande den nya autonoma tariffen, men dock vida ogynnsammare än den dittills gällande konventionaltariffen. Bägge de nya tarifferna trädde i kraft den 1 mars innevarande år.

Sveriges ställning till Tyskland i handelsafseende är den af mest gynnad nation, alltså rätt att behandlas enligt konventionaltariffen. Denna Sveriges rätt är närmast grundad på en på administrativ väg tillkommen förordning, men har sitt yttersta ursprung i vissa med olika tyska stater före Tyska rikets bildande afslutade traktater, som numera löpa med ett års uppsägningsfrist. Våra handelsförbindelser med Tyskland måste sålunda lida under en viss osäkerhet, i det vi icke kunna påräkna nu-

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

varande behandling längre än under ett år efter skedd uppsägning af sistnämnda traktater. Tidpunkten för en dylik uppsägning kan Tyskland fritt välja.

Utgående från den förutsättning, att Tyskland fortfarande bibehölle oss vid mest gynnad nations rätt, gällde det att tillse, huruvida de nya tyska tarifferna voro tillfyllest för vår export på Tyskland. Verkställd utredning visade, att den nya *autonoma* tyska tariffen skulle verka tillintetgörande på största delen af vår exportindustri på Tyskland. Utredningen gaf vidare vid handen, att äfven med tillämpande af Tysklands konventionaltariff vissa branscher af vår exportindustri skulle lida väsentligt afbräck och andra så godt som tillintetgöras. Under sådana förhållanden inledde på sommaren 1905 den dåvarande regeringen underhandlingar med Tyskland om en handels- och sjöfartstraktat. Dessa underhandlingar hafva ledt till det resultat, som angifves i den nu till behandling föreliggande kungl. propositionen.

Jag anser mig ej böra underlåta att framhålla, att våra underhandlares värf förvisso ej varit lätt, och jag tror, att vi äro dem tack skyldiga för det sätt, hvarpå de löst sin svåra uppgift.

I traktaten har Sverige — oafsedt vissa tullnedsättningar af ringa betydenhet — bundit sig vid nu gällande tullsatser å varor tillhörande betydande inhemska industrier. Det har anmärkts, att genom dessa bindningar vissa af de där af berörda inhemska industrigrenar skulle kunna blifva väsentligt lidande. Gentemot detta påstående torde böra framhållas, att vi bundit oss allenast till nu gällande ordning, under hvilken likväl nämnda industrigrenar nått en i allo glädjande utveckling.

Traktaten utlöper som bekant den 31 december 1910, alltså dess giltighetstid är något öfver 4 1/2 år. Man invänder, att efter denna korta traktatstid Sverige skulle vara tvunget att förlänga traktaten på samma eller kanske ogynnsammare villkor. Denna invändning skulle kunna äga sitt berättigande, om vi förblefvo stående på den för våra näringar och vår handel bristfälliga grundval, som vår nu gällande föråldrade tulltaxa erbjuder. Men förutsättningen för hela traktaten har ju varit den, att vår tulltaxa skulle omedelbart underkastas den sorgfälligaste revision. De fyra och ett halft år, hvarunder traktaten binder vårt oinskränkta herravälde öfver vår tulltaxa, skulle ägnas åt ett energiskt och insiktsfullt arbete på ett omsmidande af det vapen, till värn om våra näringars och vår handels intressen, som vi äga i vår tulltaxa. Man har vidare sagt, att genom att binda oss att ej lägga exporttull å en af våra viktigaste råvaror vi skulle ha afhändt oss hvarje möjlighet att uppnå drägliga villkor vid framtida underhandlingar. Jag tror ej, att så är fallet. Vi hafva nämligen ur traktatsynpunkt fria händer att efter de 4 1/2 årens förlopp ålägga en dylik exporttull, därest detta då finnes lämpligt.

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Men oafsedt detta torde med fog kunna sägas, att för Tysklands handelspolitik, strängt systematisk som den är, vår år 1911 återvunna fulla frihet öfver vår tulltaxa och därtill en förbättrad sådan, utgör en faktor med hvilken Tyskland nödvändigt måste räkna. Inrikesstatssekreteraren lär, enligt pressen, nyligen i tyska riksdagen yttrat, att Tyskland vid de blifvande förhandlingarne med oss kunde möta Sverige med hela tyngden af sin autonoma tulltariff. Dessa ord, så allvarliga de än nu kunna låta, böra dock ej alltför mycket afskräcka oss. Realiseras den ofvan antydda planen om en effektiv revision af den svenska tulltaxan, så finnes häri en tryggande motvikt.

Såsom ersättning för de bindningar vi medgifvit hafva vi erhållit afsevärda nedsättningar i tullsatserna å våra exportartiklar. Vi hafva därigenom tillgodosett vissa exportindustrier, som, äfven under förutsättning af den tyska konventionaltariffens fortfarande tillämpning, skulle hotas med total eller delvis undergång. Hvad härigenom vunnits ligger ju i öppen dag, om man betraktar det kapital, som är nedlagdt i dessa industrier och ej minst den mängd af svensk arbetskraft, som af dem sysselsättes, samt den arbetsförtjänst, som därigenom i öfrigt beredes svenske män.

Tvifvelsutän finnas många, som anse, att önskvärdt varit, om vi kunnat i ringare utsträckning än som nu skett binda våra händer, och jag syftar här särskildt på den för många så litet tilltalande bundna exporttullfriheten å järnmalm. Härvid bör dock ej förglömmas de åt Sverige vunna fördelarne, och något bättre resultat har ej stått att ernå.

Då det motionsvis ifrågasatts att godkänna traktaten med uteslutande allenast af *en* bestämmelse — den om järnmalmen — så kan jag bestämdt säga, att en sådan utväg är absolut utesluten. Den innebär formellt den nuvarande öfverenskommelsens totala underkännande och materiellt i händelse af nya underhandlingar ett för vår exportindustri långt mindre gynnsamt resultat.

Utom dessa rena saksål, som efter min förmening tala för ett godkännande af traktaten, ber jag till sist få foga den generella erinran, att principen »do ut des» göres gällande på de ekonomiska förbindelserna mellan folken kanske i än högre grad än i fråga om de rent politiska. De ekonomiska banden mellan folken äro en betingelse för deras inbördes trefnad. Brista dessa band, löper man alltid en fara, att samarbetet jämväl å andra områden försvåras.

Herr Vennersten: Herr talman, mina herrar! Då jag vågar besvära kammaren med att åhöra några anmärkningar i den föreliggande frågan, sker det icke därför, att jag tror mig kunna nämnvärdt påverka det beslut, som kammaren står i begrepp att fatta, utan min afsikt är endast den att gifva herrarne tillfälle

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.

(Forts.)

att höra, hvad rätt betydande grenar af våra för den inhemska marknaden arbetande industrier tänka om den nu föreliggande traktaten, på det ingen framdeles må kunna säga, att dessa industrigrenar icke gjort sina önskningar kända för kammaren, innan denna gick att fatta det beslut, som från samma industrigrenars sida anses vara synnerligen ödesdigert för vårt land.

Det är, såsom herrarne väl veta, såsom representant hufvudsakligen för den inom södra delarna af Älfsborgs län arbetande textilindustrien, som jag här uppträder. Min personliga ställning till saken har jag en gång förut tillkännagifvit: jag är absolut oberörd af saken och vågar därför uppträda utan risk att blifva tagen för att arbeta i egen sak.

Textilindustrien intager inom det län, jag tillhör, en så betydande plats, att man med skäl kunde önskat, att våra herrar delegerade, då de gingo att förbereda afslutandet af traktaten med Tyskland, tagit mera kännedom om denna landsdels förhållanden, än hvad som verkligen skett. I södra delarna af Älfsborgs län har sedan århundraden tillbaka idkats en icke obetydlig hemslöjd, och särskildt har det varit spinning och väfning, som därvid intagit en framstående plats. Färdigheten och händigheten att sysselsätta sig med textilvaror har rent af gått in i folkmedvetandet, och man kan säga, att förmågan att handtera garn och väfnader nedärfts från generation till generation. Detta är också hufvudorsaken till, att textilindustrien i nuvarande stund står så högt i våra bygder. Ur nämnda hemslöjd har fabriksindustrien vuxit upp, dock utan att undertrycka hemslöjden. Ännu i denna stund sysselsätta sig i socknarna kring Borås och i södra delarna af Älfsborgs län tusentals personer i hemmen med sömnad, stickning, väfning och andra handarbeten för s. k. förläggares räkning, hvilka sedermera utsprida varorna på den svenska marknaden. Äfven klimatet har i någon mån bidragit till, att textilindustrien blifvit hemmastadd i våra trakter. Såsom bekant spinner man garn bäst, då luften är fuktig, och detta har gjort, att England intager en framstående plats i fråga om textilindustrien. Våra bygder äro, såsom bekant, bland de fuktigaste trakter i hela Sverige.

Vid sidan om textilindustrien har inom våra trakter också utbildat sig en icke obetydlig grosshandel med textilvaror, och denna handel har det egendomliga med sig, att den befattar sig uteslutande med *svenska* industrialster, under det att de större städernas grosshandlare i öfvervägande grad befatta sig med af-sättning af utländska fabrikat. Jag nekar icke till, att äfven i de större städerna finnas många grosshandlare, som hufvudsakligen sälja svenska varor, men det är dock egentligen import-handel, som bedrifves af de stora firmorna i våra storstäder.

Då frågan om en ny traktat med Tyskland blef bekant i våra nejder, fruktade man, att denna traktat skulle komma att

afslutas, innan man mera allmänt hunnit uttala sina önskemål. Kort förut hade det i Borås bildats en industri- och handelskammare för hela södra Älfsborgs län. Kammaren fick ett välkommet arbetsfält i att förbereda saken så, att man kunde inför våra delegerade frambära textilindustriens i Älfsborgs län ställning till frågan. Det visade sig emellertid, att, när de förberedande arbeten, som kräfdes för att vi skulle kunnat med något ytterligare anstånd framlägga en verkligt god utredning, voro gjorda, och vi kommo upp till Stockholm och hos herrar delegerade begärde ytterligare rådrum, sådant på grund af den långt framskridna tiden kunde lämnas. Saken förklarades då — i november 1905 — vara af synnerligen brådskande natur. Tiden medgafve endast muntliga konferenser. Vi sökte då och erhöillo tillfälle att uppvakta herr statsrådet och chefen för finansdepartementet och för honom framställa våra farhågor och önskningsar, hvilka han ock välvilligt lofvade att, i hvad på honom berodde, beakta.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Borås handelskammares åtgöranden — jag nämner den med detta korta namn, ehuru den heter Södra Älfsborgs Läns industri- och handelskammare, därför att den arbetar icke endast för staden Borås intressen utan för en större del af länet — åstadkommo sålunda icke det resultat vi hade väntat. Förhandlingarna gingo sin gilla gång, och de önskemål, vi framställt, blefvo i stort sedt icke beaktade. Jag vet visserligen, att en del industrigrenar, som räknas till textilindustrien, fått sina kraf i viss mån tillgodosedda, i det man i konfektionsbranschen förbehållit sig att kunna få tullen å kläder höjd från nuvarande 50 % till 75 %. Detta nämner jag särskildt för att bevisa, att det funnits möjlighet för dem, som haft inflytande på våra underhandlare, att kunna ernå något med sina framställningar. Det är alldeles påtagligt, att denna konfektionsindustri hade andra förespråkare än Borås handelskammare och att det äfven här i Stockholm fanns framstående representanter för denna industri, som kunde med större kraft, än hvad för oss var möjligt, framlägga konfektionens önskemål. Jag har härmed icke velat framhäfva, att våra delegerade på något sätt gått partiskt tillväga, utan endast visa, att den tid, som varit oss beskörd, icke varit lång nog, för att på sätt man önskat framlägga vår industris kraf.

Hvad önskar då denna textilindustri, om hvilken jag talar? Jag talar icke om andra industrier än de, som Borås handelskammare haft tillfälle att befatta sig med, nämligen industrierna inom vårt län och dessutom vissa andra industrier, som anslutit sig till oss, särskildt hela linneindustrien och vissa delar af ylleindustrien. Så ha t. ex. Helsingborgs och några andra väfverier anslutit sig till Borås handelskammares åskådning i detta fall. Vidare ha äfven inom konfektionsbranschen enstaka firmor i Stockholm uttalat sig i samma riktning som Borås handelskammare.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Hvad önskar denna industri? Helt enkelt att Riksdagen icke skall binda de tullsatser, som gälla industrien, vid deras nuvarande belopp ens under den korta tiden af 4 1/2 år. Det kan ju synas egendomligt, att man fruktar denna bindning så mycket, men, mina herrar, då man ser, hurusom i den kungl. propositionen framhålles nyttan af stabilitet, då det gäller Sveriges export till Tyskland, stabilitet i de tyska tullsatserna, är det alldeles påtagligt, att tyskarna hafva motsvarande nytta af stabilitet i våra tullsatser. Och jag vågar påstå, att den fördel de draga af stabilitet i de af oss åsatta tullsatserna är oändligt mycket större, enär den tyska exporten till Sverige hufvudsakligen eller åtminstone till mycket betydande del befattar sig med helfabrikat. Det är alldeles påtagligt, att tyskarne afsett något med detta sitt kraf att få dessa tullsatser bundna; och med den kännedom jag har om de tyska industriidkarnes energi och företagsamhet, tror jag, att man å tysk sida häri ser den förnämsta fördelen af handelstraktaten med Sverige. Man är beredd att under de kommande 4 1/2 åren göra allt för att bibehålla sin svenska marknad; och då jag säger detta, gör jag det med så mycket större tillförsikt, som en framstående tysk industriman har sagt mig, att tyskarna ämna vidtaga åtgärder för att icke den svenska marknaden skall gå förlorad för dem. Tyskarna frukta kanske icke utan skäl den svenska konkurrensen äfven på världsmarknaden. Man vet i Tyskland, att vi hafva stora kraftkällor i våra vattenfall och stora bränsleförråd i våra torfmossor; och man vet, att folket duger till industriellt arbete och i många afseenden har särskild fallenhet för sådant arbete. Tyskarna veta, att det ej är nog med att de, genom att binda dessa tullsatser, få vapen att åt sig försvara den svenska marknaden, utan de veta äfven, att de härigenom i viss mån också binda händerna på oss, då det gäller för oss att afsätta våra industrialster utom Sverige. Äfven i detta afseende har jag någon erfarenhet, då jag själf är exportör och vet, att vår textilindustri numera börjat exportera till en början till Norge och Danmark, men äfven, förnämligast genom några tyska exporthus, till exotiska länder. Det är således denna bindning, som vi så mycket frukta, och då jag säger »vi», så åsyftar jag därmed den industri, jag talar om, ehuru den icke är förknippad med mina egna intressen. Denna industri hoppas och tror, att Riksdagen skall behjärta dess önskningsmål och ej binda dessa tullsatser genom den föreslagna traktaten, innan man gifvit sig tid till grundliga undersökningar, huruvida det finns något berättigande i en framställning, sådan som den jag nu här söker göra. Jag vågar nämligen tro, att man skulle kunna ernå rätt goda insikter i dessa förhållanden under ett kort uppskof med traktatens afslutande, vore det blott på ett enda år. Låter sig detta göra, kan man få ett års respit, så tror jag, att Sveriges regering och Riksdag skulle kunna på den tiden skaffa sig så pass

stor kännedom om dessa förhållanden, att man med jämnmod skulle kunna gå till afslutande af en traktat utan att behöfva frukta de svåra efterräkningar för vår industri, som jag förutser, om traktaten i nu befintligt skick afslutas.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Man har påstått, att textilindustrien i Sverige är så väl skyddad och har på ett så lysande sätt utvecklats, att den san- nerligen icke bör klaga. Ja, jag är den siste att förneka denna utveckling. Jag vill dock beträffande tullskyddet göra ett par små erinringar. De nya tullsatserna i Tyskland äro, har man sagt, till nittionio hundra delar lägre än våra svenska. Så sade åtminstone föredraganden på nationalekonomiska föreningens möte härom dagen, envoyén Günther, och jag fäste mig särskildt vid detta uttalande. Min erfarenhet och mina studier i den tyska tulltaxan hafva emellertid bragt mig på andra tankar. Jag skall blott taga ett enda exempel för att icke trötta kammaren. Bomulls- garn skyddas af en tull af 15 öre per kg., enhetligt för alla sorters garn. Tyskarna ha i sin nyreviderade tulltaxa tullsatsen från 6 till 40 pfennig per kg., och den tullsats, som motsvarar våra 15 öre, träffar där det tämligen grofva garn, som vi beteckna med n:r 36 eller däromkring. Det visar sig äfven, att just vid detta nummer är det som Sveriges industri i denna bransch upp- hört att kunna tillverka garn för det inhemska behofvet. Alltså: det tyllskydd, som i Tyskland anses tillräckligt, är det äfven här; men där tyskarna anse sig böra skydda sig mot engelska konkurrensen, äro vi oförmögna att med denna tull af 15 öre skydda oss mot samma konkurrens. Detta gör, att icke blott garn af finare nummer, utan äfven väfnader och dylikt, framställda af sådant garn, för närvarande icke kunna inom landet i nämnvärd grad tillverkas, och att detta garn och dessa väfnader hämtas från främmande land och särskildt England. Detta är ett afbräck för textilindustrin; och jag vågar påpeka för kammaren, att den firma, jag representerar, själf är stor importör af dylika engelska väfnader, och att jag således själf ej har minsta skada af, att tullen för åsyftade halffabrikat bindes; tvärtom skulle vi kunna hafva viss fördel däraf.

Den tyska tullsatsen för väfnader af ylle är 1:50—2:50 mark, beroende på kvaliteten. Den svenska tullsatsen är för mot- svarande vara enhetligt 1:75 kronor. Drager man därifrån garn- tullen, som vi måste erlægga, då garnet tages från Tyskland, eller 25 öre per kg., så återstår kronor 1:50 eller mark 1:50 — ty jag tror, att man lika väl i detta fall kan räkna mark som kro- nor — så att vi då i Sverige *både* för grofva *och* finare väfnader hafva samma tullskydd, som tyskarne ha för sina grofva väf- nader. Det är detta förhållande som gör, att den industri, som befattar sig med tillverkning af tyngre och gröfre ylleväfnader, känner sig fullkomligt belåten med det skydd som finnes, hvar- emot den industri, som gör de lättare och tunnare sakerna, hvilka

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

publiken gärna köper, i närvarande stund blott med största svårighet kan reda sig.

Beträffande bomullsväfnaderna förhåller det sig alldeles på samma sätt. Där ha vi en tull från 50 öre till 1 krona 10 öre, beroende på, om de äro oblekta, blekta, färgade eller tryckta. I Tyskland ha vi en tullsats från 50 pfennig till 2 mark 60 pfennig för den högst tullskyddade kvaliteten. Herrarne kunna väl tänka sig, hvad det betyder, att våra högsta tullsatser äro 1 krona 10 öre, under det att tyskarne för motsvarande väfnader komma upp till 2 mark 60 pfennig. Särskildt för vissa mycket kuranta saker går tullen upp till 2:20 eller dubbelt mot hvad vi hafva. Jag förbiser ej, att vi hafva en tullsats af 1 krona 75 öre för vissa saker, men detta ändrar ej förhållandena i stort sedt.

Olägenheterna för den svenska textilindustrin äro således högst betydande; och jag vågar påstå, att dessa klagomål ej skulle nått Riksdagen, om de ej burits upp af medvetandet om deras berättigande. Det är *berättigade* kraf, som jag tror mig här ha framställt, och det är i känslan däraf, som jag vågar upptaga kammarens tid med att framhålla detta. Sveriges textilindustri har gjort glänsande framsteg, och detta har ofta framställts såsom skäl mot de klagomål, som från textilindustriens sida framkommit. Det har sagts, att en industri, som utvecklar sig så raskt, bör väl ej hafva skäl att beklaga sig. Men, mina herrar, just detta förhållande kräfver särskildt beaktande. Då industrien nått en sådan vikt, borde man verkligen taga den möjligaste hänsyn till densamma, så att den icke i vissa mycket viktiga delar tillfogas skada genom en traktat. Sverige har inom vissa branscher af textilindustrien nått nära nog till öfverproduktion. Åtminstone tror jag, att inom vissa delar af densamma sådan öfverproduktion är förestående, och detta är en mycket betänklig sak. Det finnes ej något annat botemedel däremot, för så vidt man ej vill, att vissa fabriker skola stängas eller att produktionen skall inskränkas, än att skaffa marknad utomlands. Detta kan emellertid ej ske, om tyskarne få tillfälle att under kommande år motarbeta våra ansträngningar i den riktningen. Om vi nu binda tullen gentemot tyskarne, få vi tänka på att detta gäller icke blott importen från Tyskland, utan äfven importen från alla öfriga land. Vi hafva nämligen ej någon sådan maximi- och minimitulltariff som Tyskland och till och med vårt grannland Norge skaffat sig, utan vi hafva en enhetlig tullsats, vare sig varorna äro grofva eller fina, vare sig det gäller att importera eller att med tulltaxan skydda sig vid traktatsförhandlingar. Således kunna vi ej göra tyskarne eftergifter utan att samtidigt göra det åt alla andra. Detta är något, som man bör beakta, när man genomläser den kungl. propositionen.

Jag har vid ett föregående tillfälle tillåtit mig att i någon mån kritisera uppgifterna i den kungl. propositionen, i hvad de

stöda sig på tysk statistik. Det är nämligen så, att från de siffror i den kungl. propositionen, som visa värdet af Sveriges handel med Tyskland, bör man göra vissa afdrag för frakt och omkostnader, hvad beträffar sådana varor, som tyskarne importera från oss, under det att man bör göra motsvarande tillägg beträffande de varor, som tyskarne exportera hit. Man bör väl ej vid försäljning till Sverige af varor från Tyskland beräkna värdet sådant det ställer sig därute, utan sådant det ställer sig i svensk importhamn. Dessutom ha dessa siffror äfven i så mån varit vilseledande, att man, då man gjort denna statistik, utan korrektion tagit tyska siffror, som icke innefatta den export, hvilken till Sverige går öfver frihamnarne i Tyskland och öfver Köpenhamns frihamn. Dessa siffror innefatta ej heller den icke obetydliga export, som indirekt går från Tyskland till Sverige genom handelshus i Belgien och Holland. Jag känner många artiklar, som äro föremål för export öfver dessa båda länder till Sverige.

Då den svenska textilindustrien, sådan den lefver och verkar nere i södra delen af Älfsborgs län och äfven i andra trakter af landet, vågar framställa dessa kraf, har den icke gjort det utan att vara medveten om hvad detta kan betyda i förevarande fall. Man förstår nämligen mycket väl, att det är farligt att komma med stora kraf utan att det är ytterst viktiga intressen, som det rör sig om.

Men man har den känslan af att Tyskland har så stort behof af vår svenska marknad, att Tyskland icke utan vidare gifver sig in i ett tullkrig med oss, om vi begära någon tids uppskof med handelstraktatens afslutande för att hinna vidtaga vissa åtgärder, som äro nödvändiga för att vi icke skola skada våra egna intressen.

I den kungl. propositionen framhålles betydelsen af Tysklands handel med Sverige. Särskildt säger man där, att hela Tysklands export till Sverige icke utgör mer än 2.8 % af det mäktiga rikets hela handel i hvad det rörer export. Men, mina herrar, dessa 2.8 % äro dock nära hälften af hvad det mäktiga Tyskland skickar till hela det stora Ryssland, och det är lika mycket som hvad Tyskland exporterat sammanlagdt till Kina, Japan och ytterligare ett betydande område i Asien, nämligen Brittiska Ostindien. Alltså Tyskland exporterar till Kina icke mer än 1 % af hela sin export, till Japan 1.1 %, men till Sverige som sagdt 2.8 %; man kan således tänka sig, att Tyskland har ett ofantligt stort intresse af att bevara sin marknad i Sverige. Detta gör, att man icke behöfver hysa sådana farhågor för ett uppskjutande af frågan för någon liten tid. Tyskarne veta mycket väl, att vi svenskar äro goda afnämare för dem. Jag har redan förut en gång tillåtit mig citera ett yttrande, som stöder hvad jag nyss anförde, att Sverige är en god marknad; detta yttrande löd: Ni svenskar äro icke mer än 5,000,000 människor, men ni köpa som

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

(Forts.)

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

om ni vore 20,000,000. Detta uttalande har sedermera kritiserats, men de siffror jag nyligen anförde och den jämförelse jag uppdrog mellan Tysklands export till Sverige och till de ostasiatiska länderna bekräfta detta mitt påstående och skärpa det högst väsentligt.

Man kan ju dessutom säga, att vi köpa nästan uteslutande färdiga varor från Tyskland. Detta förhållande har af en föregående talare behandlats så utförligt, att jag icke vill upptaga tiden därmed. Det är hvar och en väl bekant, att det hufvudsakligen är färdiga varor vi köpa. I den kungl. propositionen står det, att värdet häraf uppgår till 71,000,000, men jag vågar lägga till 20—30 millioner, som komma in på andra vägar, alltså sammanlagdt omkring 100 millioner kronors värde i högt förädlade produkter af den tyska industrien.

Då man nu ser saken sådan den ter sig från båda sidor, finner man enligt mitt förmenande, att Tysklands vinst af den nu föreliggande traktaten skulle vara följande. Frihet från exporttull å järnmalm, bundna svenska tullsatser för export af hel-fabrikat af öfver 100,000,000 kronors värde, nedsatta tullsatser för ett exportvärde af öfver 5½ millioner kronor samt lindringar i fråga om arseniklagstiftningen, som hittills varit en nagel i ögat på tyskarna. Vår stränga svenska arseniklagstiftning är nu bruten till tyskarnes fördel. Man har helt enkelt gått in på det tyska krafvet i detta afseende, krafvet på borttagande af den stränga bestämmelsen, att varor icke få innehålla mer arsenik än hvad som visar sig vid vissa prof. I detta afseende, det får jag bekänna, står jag på tyskarnas sida. Jag finner det vara för vår svenska publik och vår industri icke olämpligt att i någon mån mildra de högst rigorösa bestämmelser, som hittills gällt i detta afseende. Jag har emellertid velat påpeka detta förhållande blott för att visa, att äfven härvidlag Sverige har gjort eftergifter mot Tyskland, då man bundit sig, inman ärendet föreligger tillräckligt utredt till afgörande. Vidare hafva vi skänkt Tyskland frihet att hit exportera maskiner och dylikt gods, som drager värdetull, under nu rådande lindriga förhållanden. Man har nu som bekant i de svenska tulltaxeunderrättelserna vissa bestämmelser, som göra att tyska maskinexportörer kunna uppgifva värdet af dessa varor till rena självkostnadspriset. Vid en nyligen i första instansen utagerad process har det visat sig, att Stockholms rådhusrätt godkänt det pris, som den tyska firman i förevarande fall uppgifvit, då den upptagit endast självkostnadspriset. Tyska maskinfabrikanter kunna alltså skicka hit varor, som icke uppgifvas till det pris, den svenska köparen får betala, utan endast till det pris, som den tyska fabrikanter själf anser varan hafva kostat honom. Den svenska importen däremot, som icke har denna väg att bereda sig en förmån på, måste betala tull på

varans handelsvärde, det värde som fabrikanten säljer varan till, d. v. s. själfkostnadspriset + förtjänsten.

Vidare har man bundit vissa anmärkningar i vår tulltaxa, som tyskarna sätta synnerligen stort värde på. Det finns på sina ställen anmärkningar i tulltaxan, för hvilka man satt ett B., hvilket betyder bindning. Betydande svenska industriidkare hafva lifligt beklagat sig öfver, att man på detta sätt bereder den utländska exporten en viss lättnad, som vållar den svenska industrien skada. Det gäller särskildt artikeln kläder, och jag har hört speciellt linneindustriens målsmän lifligt beklaga sig öfver detta förhållande. Slutligen bortfaller genom den nu föreslagna traktaten Sveriges nu rådande förmånliga ställning såsom mest gynnad nation, då vi härnäst gå att avsluta en traktat med Tyskland. Under det att vi i närvarande ögonblick åtnjuta rätt att blifva betraktade såsom mest gynnad nation, för den händelse traktaten icke godkännes, kunna vi icke få det om 4½ år, ty då stå vi — såsom det framhållits af hans excellens utrikesministern, och såsom tyska inrikesministern i förgår framhållit i tyska riksdagen — inför Tyskland, som med hela tyngden af den autonoma tulltariffen kan föra nya underhandlingar med oss. Sverige däremot kan, som sagdt, då icke längre åberopa sin ställning såsom mest gynnad nation. Detta sistnämnda förhållande anser jag tala för att man icke bör antaga traktaten utan att vara fullt viss om, att stora och viktiga svenska intressen icke blifva blesserade.

Sveriges vinst skulle å andra sidan blifva följande. Bibehållande af nu gällande tullafgifter eller tullfrihet för half- eller helfabrikat för en export uppgående till ett värde af c:a 13,000,000 kronor; en tullförhöjning af endast 33 % för våra färdiga trävaror i hvad rörer fönsterkarmar och dörrar. Det är en fördel, mina herrar, men den ter sig egendomlig, då man jämför den med hvad tyskarne vunnit, ty hittills har man haft en tull af endast 3 mark å dessa varor, men hädanefter skulle man få en tull af 4 mark. Denna eftergift kostar oss öfver 33 % högre tull än förut vid export af dessa varor. Vi hafva vidare vunnit tullfrihet för lingon. Det är en artikel, som jag icke vill uppehålla mig vid, då jag saknar närmare kändedom därom. Vi hafva vidare vunnit bindning af tyska tullsatser för en massa fabrikat, som vi, enligt mitt förmenande, aldrig kunna exportera till Tyskland, då tyskarne, såsom bekant, aldrig importera helfabrikat i andra fall, än då de äro absolut tvungna därtill eller icke anse sig kunna med fördel framställa dem inom eget land.

Å andra sidan ha, enligt mitt förmenande, uppstått de svåra olägenheter, som jag förut påpekat. Den heta konkurrens, som kommer att uppstå på vår egen marknad mellan den väl och högt tullskyddade tyska industrien och vår, om traktaten antages, till tullsatserna bundna industri — denna heta konkurrens inom Sverige, och kanske också så småningom på världsmarknaden,

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

den blir värre än den någonsin varit. Samma bindning af tull-satserna, som vi medgifvit Tyskland, gäller, som sagdt, äfven andra länder, som Sverige har handelsförbindelser med.

Jag kanske vågar något litet beröra äfven den del af frågan, som gäller våra arbetare här i Sverige. Jag är naturligtvis icke skickad att föra deras talan, men jag kan icke underlåta att för kammaren påpeka ett förhållande, som är ganska betecknande. Här i Sverige hafva arbetsgifvarna i textilbranschen — såvidt jag har mig bekant — gifvit vika för arbetarnas kraf på förkortad arbetstid. Åtminstone på den ort, jag representerar, är arbetstiden $56\frac{1}{2}$ — $59\frac{1}{2}$ timmar pr vecka, alltså i genomsnitt icke fullt tio timmar om dagen. Hur motsvarande förhållande däremot gestaltar sig i Tyskland, finner man af följande notis, som förelåg i en tidskrift af fårskt datum:

»En uppgift, att den till sommaren sammanträdande internationella bomullsfabrikantkongressen skulle komma att sysselsätta sig med frågan om ett gemensamt införande af 10-timmars-dagen, betecknas i tyska arbetsgifvaretidningar såsom beroende på ett misstag. De tyska bomullsfabrikanterna stå härvidlag fortfarande på ståndpunkten af deras vid kongressen i Bremen 1905 fattade resolution, att hvarje förkortning af arbetstiden, åtminstone en sådan från 11 till 10 timmar eller af en hel timme dagligen, vore en åtgärd af den mest ödesdigra betydelse för hela bomulls-industrien på grund af flera skäl, särskildt i följd af den därigenom förorsakade högst betydande ökningen i tillverkningskostnaden, hvilken redan nu kommer ytterligt nära den maxigräns, som på grund af konkurrensen icke kan öfverskridas.»

Detta mäktiga Tyskland med dess rika resurser och stora tillverkningar påstår genom dess arbetsgifvare, att en nedsättning af arbetstiden från 11 till 10 timmar icke kan ifrågakomma. För min del tror jag visserligen, att deras farhågor äro öfverdrifna: då det har lyckats för oss, torde det lyckas för dem; men jag påpekar detta förhållande för att för herrarne visa, att vi svenska industriidkare i närvarande stund rent ekonomiskt sedt äro sämre ställda i detta afseende än tyskarna. Det är möjligt att vi vinna något i arbetsintensitet, därigenom att arbetarna fått förkortad arbetstid — jag tror nog, att så är förhållandet — men icke desto mindre måste man medgifva, att detta tyska fabrikanter sätt att se saken kan hafva något berättigande, nämligen att man på tio timmar icke kan nå fullt samma arbetsproduktion som på 11 timmar.

Jag vill vidare påpeka för herrarna ett annat förhållande. Arbetslönerna här i Sverige äro inom stora grenar af textilindustrien högre än i motsvarande delar af den tyska industrien. Så råder inom den tyska linneindustrien ett förhållande, som enligt min uppfattning är högst beklagligt, nämligen att för vissa linneväfnader af 150 cm. bredd betalas i väfnadslön 10 pf. eller 9 öre

pr meter, under det att vi i Sverige betala 15 öre, alltså 6 öre mer pr meter än i Tyskland. Det är alldeles för stor skillnad, och jag anser felet ligga på tyskarnes sida.

Det kunde framdragas många andra exempel härpå, men jag vill endast tillägga, att för enskäftad dräll, grof handduksväf, betalas i Sverige enligt sakkunnigas uttalande 30 % högre arbetslön än för motsvarande kvalitet inom vissa delar af tyska linneindustrien. Jag vet nu mycket väl, att det finns sådana linnefabrikanter i Tyskland, som betala sitt folk bättre, än dessa siffror utvisa. Vi hafva likväl att konkurrera icke blott med dessa, utan äfven och framför allt med dem, som betala sämst.

Under sådana förhållanden, mina herrar, anser jag det icke klokt att binda våra händer på det sätt, man här föreslagit. Man talar om dessa stora export-intressen, som nu måste tillgodoses utan uppskof. Dessa intressen äro betydande, jag medger det, men faran af att afsluta en traktat, grundad på så ofullständig utredning, då vi varit så illa rustade eller rent af icke varit rustade alls — denna fara är icke heller liten. Enligt mitt enkla förmenande är denna senare fara betydligt större än faran för exportintressena. Detta uttalande må nu gälla hvad det kan, och däremot må sättas ett annat, men jag har ansett mig böra bringa detsamma till kammarens kännedom, på det man må taga äfven det i öfvervägande. Det är nog svårt att vara domare i detta fall och säga hvem som har rätt, men jag tror det vore klokt att försöka skaffa sig visshet i detta afseende och icke lita på den bristfälliga utredning, som föreligger. Disponent Ljungberg i Falun, en af våra svenska underhandlare, medgaf själf på det möte, som hölls härom dagen af nationalekonomiska föreningen, att då allas intressen icke kunnat blifva tillgodosedda vid traktatförhandlingarna, detta hufvudsakligen berodde därpå, att underhandlarna varit för litet rustade och att för litet förarbeten blifvit gjorda. Det är ju ett ganska betecknande förhållande, detta, mina herrar. Jag tror, att man borde vänta någon liten tid och, innan man afslutar en traktat, begagna sig af sin ställning såsom den mest gynnade nation och kanske till och med följa Amerikas exempel. Amerikas Förenta stater svarade Tyskland, som herrarne veta, då det var förslag om att man skulle afsluta en traktat: 'Vi skola be att få vänta litet'. Tysklands inrikesminister, greve von Posadowsky, höll på det tyska handelsmötet ett tal, hvori han meddelade, att de nya handelstraktaterna med åtta fastlandsstater komme att träda i kraft om några få dagar. Tyvärr, framhöll han vidare, hade det icke lyckats att erhålla ny handelspolitisk öfverenskommelse med Amerika. Om tyskarne beslöte sig för att genom en lagstiftning utan vidare räcka Amerika handen till ostörd fortsättning af de hitillsvarande handelsförhållandena, skulle detta motiveras af utsikt till ett kommande samförstånd.

Är det icke möjligt, att, om Sverige icke skulle vilja gå in

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

på traktaten, utan bedja om någon tids ytterligare frist för att se till, huru sakläget i själfva verket är, är det icke möjligt, att Tyskland då skulle behandla oss med en viss courtoisie. Då det väl vet, hvilken stor kund vi äro, kanske det behandlade oss icke mindre gynnsamt än det behandlade det naturligtvis mycket mäktigare Amerika. Jag tror för min del icke, att det behandlings-sätt Tyskland skänker sina olika motparter vid dessa förhandlingar är uteslutande beroende på, huru stor och mäktig den andra parten är, utan också i någon mån beroende därpå, huru stor kund han är och huru han i öfrigt skickat sig emot sin mäktiga motpart.

Utaf det uttalande, som under debatten om traktaten gjordes af tyske inrikesministern, torde framgå, att vi icke böra utsätta oss för risken att ens på $4\frac{1}{2}$ år afsluta en traktat under nu rådande ogynnsamma förhållanden, äfven om vi icke kunna under denna tid upprätthålla vår nuvarande ställning gentemot Tyskland. Jag upprepar detta, därför att det är en synnerligen viktig omständighet. Vi borde kunna träffa andra anstalter på den korta tiden af $4\frac{1}{2}$ år, om icke en revision af vår tulltaxa, så åtminstone någon åtgärd, liknande den, hvarigenom man nu skyddar den del af den svenska konfektionsindustrien, som befattar sig med artiklar, som icke äro försedda med broderier och spetsar. På samma sätt som man skyddat konfektionsindustrien, borde man äfven se till att skydda en annan industri, nämligen textilindustrien — i hvad jag tillåtit mig beröra den — så att äfven den finge sina berättigade intressen och kraf tillgodosedda. Om vi göra detta, torde helt visst Sveriges Riksdag icke få anledning att ångra ett sådant tillmötesgående. Ty vi blifva då kanske i tillfälle att till ömsesidig fördel med Tyskland afsluta en traktat till och med på 12 år. Detta eftersträfvast ju från Tysklands sida, och för min del kan jag icke annat än äfven säga, att det vore klokt att afsluta en traktat på 12 år, dock först sedan vi gjort de förarbeten, som äro oundgängligen nödvändiga för att icke viktiga intressen skola blifva skadade.

Jag tar mig friheten påpeka ett par saker med anledning af herrar friherre Bondes och Lovéns uttalanden här. Man har yttrat, att den svenska industrien, den inhemska industrien, — det var herr Lovén, som sade det, och jag tror äfven, att han hämtat detta uttalande från Stockholms handelskammare — vore oförmögen att konkurrera på världsmarknaden. Utaf de upplysningar, jag lämnat, torde väl framgå, att till vissa delar åtminstone detta icke är förhållandet. Ty vissa betydande grenar af textilindustrien hafva en icke oväsentlig export på våra grannländer och äfven längre bort, och detta visar ju, att den börjat blifva exportduglig. Jag kan äfven af egen erfarenhet bekräfta, att möjligheten till export för oss är stor nog, under förutsättning att tyskarne icke hinna att ställa någonting i vägen för oss genom

tullsatser, som binda inom alltför snäva gränser. Då den svenska textilindustrien i den del, jag nu berört den här i Riksdagen, icke har begärt att få förhöjda tullar, utan att få frihet från bindande band, torde man väl icke med fog kunna säga, att det är för mycket begärdt att fordra detta, som sker ej blott för att kunna göra sig exportduglig utan ock för att bibehålla inhemsk marknad. Jag har icke sett något bevis på, att den för den svenska, den inhemska marknaden arbetande industrien saknar exportmöjligheter, ehuru den hittills icke funnit anledning att med allvar och kraft lägga sig på export. Den har hittills funnit tillräcklig af-sättning inom Sverige, men då den nu nått en så betydande utveckling, torde snart nog den dag komma, då exporten kommer att stiga högst väsentligt, om saken skötes förståndigt.

Friherre Bonde anmärkte, att vi böra ovillkorligen ha en traktat och härutinnan instämmer jag med honom, under de af mig gjorda förutsättningarna, så till vida att vi skola skaffa oss en långtidstraktat, såsom friherre Bonde framhöll, och icke en korttidstraktat. Men denna traktat på lång tid skola vi skaffa oss, sedan vi gjort bättre förberedelser än nu har skett. Korttidstraktater, sådana de här föreslagits, medföra nämligen för betydande industrigrenar stora olägenheter. Vi skola skaffa oss luft, menade friherre Bonde, för vår export. En mycket betydande målsman för exportindustri har meddelat mig sin tanke angående denna angelägenhet, och han höll då före, att vi först och främst borde försöka stärka och stadga den inhemska industrien, så att den må kunna bära upp en export. Det är synnerligen viktigt, anser jag, icke blott att man skaffar sig luft, utan äfven att man tillser, att lungorna äro friska.

Den industri, som finnes i södra Älfsborgs län, den utgöres hufvudsakligen af textilindustri, men det finnes också andra industrigrenar. Jag vill då särskildt påpeka för herrarne en sådan, nämligen den, som befattar sig med tillverkning af kartong- och papparbeten. För denna industri har man nedsatt tullen med 50 öre pr kg. Jag minnes icke de olika tullsatserna, men jag tror, att tullen enligt det nya traktatförslaget skulle nedsättas med 50 öre pr kg. Man har påstått, att man hört alla intresserade parter. Men beträffande denna fabrik, som jag nu talar om, så kan jag betyga, att den icke blifvit i saken hörd, och det är med oro, som den motser, huru det skall gå, om traktaten vinner kraft och tullen således nedsättes med 50 öre. Den fabrik, som jag nu syftar på, är Borås litografiska & kartongfabriksaktiebolag. Jag nämner detta särskildt, för att man skall kunna kontrollera min uppgift.

Jag vill slutligen begagna tillfället att påpeka, att vi i Tyskland ha en mycket svår konkurrent äfven inom detta område. Nämnda fabrik befattar sig äfven med tillverkning af en liten artikel, hvarpå jag här har ett prof, som de för saken närmare

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

intresserade kunna ta i närmare betraktande. Jag vill bara i förbigående nämna, huruledes man använder många medel för att under det nuvarande försvårade läget beträffande tullförhållanden kunna stäffa svensk företagsamhet och hindra konkurrens. Denna artikel, som är ett slags reklamskyld, är försedd med firmans namn; den tillverkas, såsom jag nämnde, af kartongfabriken, och det borde kunna bli en rätt god afsättning för denna vara. Men nu råkar man ut för den tyska konkurrenten, som närmare underrättar kunderna i Sverige om huru de skola begagna sig af nu rådande förhållanden. Då varan är märkt med fabrikantens eller köparefirmans namn, kan den icke af någon annan användas. Följden är den, att om mottagaren nekar att ta emot en post sådana varor, så säljes den på tullauktion, och den inropas för en spottstyfver, staten går miste om sin tull på varan, och den svenske fabrikanten får röna följderna af en mindre fin konkurrens. Detta är ett obetydligt exempel, men det visar i alla fall, att faran är stor, om man icke omgärdar sig med alla de medel man har för att skydda sin industri, hvilket tyskarne själfva i så hög grad förstått att göra.

På grund af hvad jag här anfört, herr talman, vågar jag yrka afslag å bevillningsutskottets föreliggande hemställan och bifall till herr af Buréns och min motion.

Herr Branting: Herr talman! Jag ber att till en början få betona, att hvad jag här kommer att säga är ett uttryck för min personliga uppfattning. Det är för öfrigt ganska naturligt att, vid bedömandet af en sådan lämplighetsfråga som den nu föreliggande, de politiska banden kanhända inom alla partier icke kunna hålla fullt tillsammans, utan själfskrifvet hvar och en måste väga skälen mot hvarandra och sedan handla efter sin öfvertygelse vid bedömandet utaf hvilka skäl som äro starkast, de som tala för eller emot. För min enskilda del har jag emellertid icke kunnat komma till annat resultat än det, som angifves därutaf, att jag finnes antecknad såsom reservant mot utskottets hemställan.

Jag börjar då i själfva saken med att gifva det erkännandet, att traktaten som helhet utan allt tvifvel ifrån våra underhandlares sida är uppgjord med mycken omsikt och under strängt bevarande, så långt det varit en möjlighet, af de svenska intressena, som de haft till sin uppgift att försvara. Jag är fullt öfvertygad om att just ingen skulle kunnat komma längre än hvad dessa underhandlare ha gjort under de föreliggande förhållanden, som de hade att räkna med, då, såsom många gånger framhållits, den svenska tulltaxan icke var det starka vapen i deras hand, som den tyska tulltaxan var i deras motståndares hand. Det är sålunda endast ett skyldigt erkännande, som man bör gifva, då man säger, att underhandlarne ha löst sin uppgift, såvidt man

kan bedöma, med mycken omtanke och att de segt stått på de svenska intressenas bästa.

De nedsättningar, som de medgifvit i afseende på vissa tullsatser, äro ju ganska betydelselösa. Värre står det i fråga om de bindningar af vissa tullsatser, som ägt rum. Det kan ju icke förnekas, att man där kommer in på punkter, där måhända någon betänklighet kan framföras mot den ena eller den andra, kanske på några ställen till och med ganska starka betänkligheter. Sådana ha ju här framlagts särskildt från en industri, textilindustrien. Men jag kan för min del icke neka till att den argumentation, som därifrån åvägabragts, ju mer man lyssnade till den, dess mindre syntes mig öfvertygande om vådorna, nämligen då det gäller en så kort traktatstid, som här är i fråga. Och det anförande, som vi nyss hörde, tycktes mig lida af det felet, att dess beviskraft knappast stod i riktig proportion till dess längd.

Det finnes nog andra områden, där också sådana här betänkligheter föreligga. Sälunda har det genom en facktidning från arbetarehåll inom läderindustrien till mig framkommit den åsikt, att fabrikanterna och i en sådan sak äfven med dem arbetarne vore ganska bekymrade vid förhandlingarnas inledande, enär de hade vissa önskningsmål rörande höjda tullsatser vid införande af finare lädervaror, som de ville hafva beaktade, och därför voro rädda för att få dessa artiklar bundna. Men äfven där kan jag icke neka till att traktatens korta giltighetstid i någon mån bryter udden af de invändningar, som eljest skulle kunna göras.

Å andra sidan äro de fördelar, som traktaten gifver, onekligen på några punkter goda. Tullfrihet för gatsten och nedsättning i tullen för vissa af våra trävaror äro ju mycket beaktansvärda fördelar.

Sådan traktaten förelåg ifrån underhandlarnes sida, när de för sin del skrefvo under förhandlingsresultatet den 26 februari 1906, syntes det mig därför, att om man vägde fördelar och olägenheter mot hvarandra, så fanns det öfvervägande skäl för tillstyrkande. Men vi känna ju alla, att sådan som den då förelåg, föreligger den icke längre nu. Det var ett par punkter, som underhandlarna måste lämna olösta till fortsatta förhandlingar, och däribland framför allt den viktiga punkten angående *malm-tullen*. Och äfven var det å andra sidan en tysk fordran, som då stod olöst, angående trävaror.

Det låg då inför regeringen den uppgiften att se till, huruvida man skulle kunna gå in på det tyska anspråket, att vi ovillkorligen skulle förbinda oss att icke pålägga exporttull på malm. Regeringen har för sin del, såvidt jag kan bedöma saken, ryggat tillbaka inför ansvaret att i detta fall tillstyrka Riksdagen något sådant. Därför har regeringen sökt att på en annan väg neutralisera verkningarna af denna bundenhet. Regeringen framlade

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

nämligen sitt bekanta stora förslag angående en öfverlåtelse om 50 år af malmfälten till staten. Först i *detta* sammanhang har det således, om jag tolkar regeringens tanke rätt, varit den möjligt att komma med det förslag, att vi skulle förbinda oss att icke åsätta exporttull i detta fall.

Detta är en konsekvent och riktig ståndpunkt från deras sida, som anse, att detta stora förslag innebar så öfvervägande fördelar för staten, att det borde hafva antagits. Nu är emellertid detta förslag fallet. Därmed är, såvidt jag kan förstå, en hufvudförutsättning bortfallen, på grund af hvilken man kunnat tillstyrka antagandet af denna traktat med klausulen om malmtull. Och när så är fallet, då ställer sig frågan så: Skall Riksdagen under nu föreliggande förhållanden gå *längre* i afseende att binda händerna på oss i fråga om malmtullen, än hvad Kungl. Maj:ts regering har vågat göra, när den icke kunde utan vidare tillstyrka denna bundenhet, utan ansåg sig nödsakad att förbinda denna med en stor omfattande affär med malmfältbolagen däruppe? För min del kan jag icke finna, att förhållandena ligga så, att Riksdagen verkligen kan stå till svars med att på denna punkt binda sin handlingsfrihet.

Men, säger man, vådorna äro så stora, ifall vi nu låta traktaten falla. Hvad är det då för vådor, som i så fall komma att inträda? Hvad kommer då att ske i Tyskland? Ja, man kan ju icke med visshet profetera om hvad som skall ske; men det som formellt måste ske är enligt sakens natur, att Tyskland då börjar taga i öfvervägande, huruvida det skall säga upp den ställning, som Sverige för närvarande intager såsom mest gynnad nation. Äfven om resultatet af Tysklands pröfning af denna fråga utfaller så, att uppsägning beslutes, få vi dock fortfarande behålla denna vår ställning under ett respitår. Det ha vi nyss fått bekräftelse på af hans excellens utrikesministern.

Det förhåller sig nog så, att Tysklands öfvervägande i detta fall kommer att rätt mycket blifva beroende af huru det ser ut sikterna för en ny öfverenskommelse med Sverige. Och därvid kan jag icke hjälpa, att jag nu, såsom vid ett föregående tillfälle från denna plats, måste framhålla, att Tyskland nog icke tar ett sådant steg, vare sig af misstämning eller välvilja eller det slaget bevekelsegrunder, utan det ser helt enkelt på hvad som kan vara *till fördel för de tyska intressen*, som därvidlag blifva utslagsgifvande. Och bland dessa utslagsgifvande intressen kan jag icke undgå att, med all den erfarenhet vi ha på grund af kändedom om förhandlingarnas gång, räkna det tyska intresse, som kräfver fri malmexport från Sverige. Jag kan således icke räkna ut annat än att dessa intressen, hvilkas betydelse för den tyska handelspolitiken vi känna till, måste säga sig själfva, att de dock ha bestämdt intresse af att om möjligt *icke* öppna tullkrig med Sverige. Ty den naturliga följd af ett sådant tullkrigs öppnande

måste vara, att just de i första hand blifva de lidande på den åtgärd, vi måste vidtaga, nämligen att sätta en ganska bastant exporttull på åtminstone en del af de malmer, som utföras. Således, om man icke låter alltför mycket påverka sig af åtskilligt tal, som föres, och af den förskräckelse, som uttalas öfver hvad som möjligen skall komma att ske, om man icke heller låter hypnotisera sig af det där ordet »tullkrig», hvilket, då det föres mot en stormakt, alltid låter förfärligt, då synes det mig, att en nykter eftertanke måste föra till det resultat, att utsikterna äro större, att Tyskland i detta fall, seende på sina egna fördelar, *icke* etablerar detta tullkrig.

Däremot föreligger ju naturligtvis — jag erkänner det villigt — alltid en risk, och det är en fråga för hvar och en att afgöra, om denna risk, hvilken enligt min tanke är mindre sannolik, likväl är så stor, att man på grund däraf ändock icke vågar stå den.

Emellertid är frågan icke uttömd med angifvande af de vådor, som kunna hota direkt från Tyskland. Ty redan här hota vissa vådor, och därmed är jag inne på ett annat kapitel af denna invecklade och svåra fråga. Det hotar nämligen den våda, säges det, att vår stenindustri rent af skulle blifva krossad, om denna traktat af Riksdagen skulle komma att förkastas. Det har från arbetsgifvarehåll på åtskilliga af de stora stenhuggeriplatserna systematiskt sagts ifrån, att ifall traktaten faller, så slå vi igen våra arbetsplatser, och det få ni bereda er på. Följden har helt naturligt blifvit, att arbetarne inom denna industri blifvit uppskrämda öfver hvad som förestode, och det ligger då nära till hands att från arbetaregrupper inom den sålunda hotade stenindustrien ingått till riksdagsmän, särskildt inom arbetarepartiet och äfven till mig personligen, en hel rad af telegram och bref och framställningar af alla slag, hvori de riktat en bestämd vädjan till oss att se till, att icke deras intressen för mycket blifva lidande på den här affären. Jag skall läsa upp ett telegram, som är undertecknad af stenhuggareförbundets styrelse, dateradt Halmstad den 17 maj. Det lyder: »Om handelstraktaten ej antages, blifva enligt förljudande de flesta stenhuggerier genast nedlagda. Vi lita på Edert kraftiga stöd för genomförande af traktaten; så mycket mer som tiden, 4 $\frac{1}{2}$ år, endast är ett provisorium till tulltaxans omarbetning och malmexportfrågans lösning». Uti samma riktning gå ytterligare framställningar från Ingerdahej stenhuggerifackförening, från Vekerums fackförening, från Sköneviks stenhuggerifackförening nära Ronneby, från Gunöns stenhuggarefackförening, från Stilleryds stenhuggarefackförening nära Karlshamn samt från Ellesholms stenhuggerifackförening vid Mörrum.

Om man nu ser efter emellertid hvad som ligger bakom dessa framställningar, så är det ett *hot från stenhuggeriägare*, att de skola komma att slå igen sina arbetsplatser och ställa arbetarne brödlösa, *icke* på grund af hvad som eventuellt kan komma att

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

ske och beslutas i Tyskland, efter sedan svenska Riksdagen eventuellt sagt nej till traktaten, utan redan på den grund, att svenska Riksdagen vågar begagna sin rätt att pröfva denna sak allsidigt och ej blott med hänsyn till en viss industris kraf. Jag kan icke för min del annat än uttrycka det allra starkaste ogillande öfver ett sådant, jag vågar nästan säga, illojalt förfaringssätt af representanter för en svensk industrigren, att de ställa i utsikt att kasta ut sina arbetare och faktiskt göra en lockout för att använda detta som påtryckningsmedel vid våra afgöranden här, när förhållandena dock äro sådana, att icke de och icke vi och ingen, som finnes i denna stund här närvarande, torde kunna säga, hvilket beslut som *Tyskland* med anledning af ett eventuellt afslag skulle komma att fatta. Jag kan icke annat än upprepa det: detta är ett mycket klandervärdt tillvägagångssätt från vederbörande inom denna industri. Och jag har själf sett, att detta gjorts systematiskt, att personer, som själfva äro stenhuggeriägare, ha skrivit till andra stenhuggeriägare och frågat dem, om de icke tyckte, att det enda riktiga svaret skulle vara att stänga arbetsplatserna, och då ha de fått till svar: jo, det äro vi kanske med om att göra.

Jag kan icke annat än här offentligt framdraga ett sådant påtryckningsmedel. Ty hvart skulle det taga vägen, mina herrar, om hvarje gång man har att göra med en sådan omfattande fråga som denna, en viss specialindustri, som med rätta eller möjligen med orätt känner sina intressen hotade, skulle gifva sig till att på detta sätt öfva inverkan på Riksdagens handlingsfrihet? I stark motsättning mot ett sådant tillvägagångssätt står ett uttalande, som kommit mig till del från en annan af traktaten berörd industrigren, nämligen från arbetare vid Stegeholms träförädlingsfabrik. De skriva:

»Undertecknade, arbetare vid Stegeholms träförädlingsfabrik i Västervik, anhålla vördsamt, att, då föreliggande förslag till svensk-tysk handelstraktat jämte öfriga frågor, som därmed ställts i samband, komma att behandlas i Riksdagen, Ni då ville, *samtidigt Ni söker främja landets allmänna bästa*, äfven taga hänsyn till den gren af träindustrien, som särskildt är beroende af frågans slutliga lösning.»

En sådan lojal framställning ifrån en arbetaregrupp, som visat sig hafva sinne för att dock här måste ytterst gälla landets *allmänna* bästa, den står såsom det vackraste föredöme för de fabrikanter, hvika här endast, såsom det vill synas, velat fullfölja sina enskilda intressen.

Af dem, som medgifva, att det är obehagligt med detta bindande af vår exporttullfrihet på järnmalm, framhålles nu emellertid, att det i alla fall icke vore så farligt härmed, ty den ifrågasvarande uppgörelsen skulle gälla endast till utgången af år 1910, och att vi då återigen ha vår frihet att åsätta en dylik exporttull.

Jag vågar dock till alla dem, som i olika förhållanden haft något att göra med aftals träffande och öfverenskommelsers ingående emellan två parter, hemställa, om de icke själfva måste säga sig, att sedan vi eventuellt medgifvit denna exporttullfrihet, vår ställning blir ofantligt mycket svårare och sämre mot nu. Nog böra vi kunna vara på det klara med att, våga vi icke *nu* vidhålla vår handlingsfrihet, ja, då lär det icke kunna gå för sig att göra det år 1910. Men det är nog ett svenskt nationallyte, detta att gärna skjuta undan det definitiva afgörandet, om man kan.

Det lofvas här från många håll: nu skola vi falla undan, men år 1910 skola ni få se, huru morska vi då skola vara! Ja, jag får säga, att jag icke fäster stort afseende vid dessa löften. Det har redan påpekats, hurusom i tyska riksdagen statssekreteraren Posadowsky framhållit, att Tyskland år 1910 skall vid eventuella nya förhandlingar med Sverige stå i gynnsammare ställning än nu, därigenom att Tyskland då kan hafva »sin autonoma tulltariffs hela tyngd» att kasta i vågskålen. Nu är det ju däremot så, att vår behandling från Tysklands sida såsom mest gynnad nation medför ännu ett års garanti, enär så lång uppsägningstid finnes, och detta är ju något, som väger emot. Men efter denna tid finnes icke denna motvikt, och lyckas vi då icke träffa en öfverenskommelse, så inträder omedelbart, den 1 januari 1911, den autonoma tyska tulltariffen, hvilken, såsom alla erkänna, är ett dödsslag för ett par af våra exportindustrier i hvad det gäller afsättningen på Tyskland.

Jag tror därför, att man bör akta sig för illusioner i det här fallet. Det är visserligen sant, att det pekats på att också vi skulle till den tiden stå rustade med en sådan där utmärkt tulltariff, som skall kunna besvara den tyska hotelsen med ett motsvarande svenskt hot. Men därtill skulle jag vilja göra två anmärkningar. Den första af dessa är: Tro herrarna här verkligen, att det är en så lätt sak att åstadkomma den allmänna revision af vår tulltaxa, som härför skulle krävas? Jag har visserligen hört från frihandlarhåll, och hört med förvåning, med hvilket lätt hjärta man gifvit på hand åt protektionisterna, att de skulle få sina tullförhöjningar, naturligtvis under förutsättning att *sedan* skall det bli traktatförhandlingar och att därigenom de slutliga tullarna icke skulle bli så höga. Men på den vägen ligga åtskilliga stenar, och det kan mycket väl hända, att det ömsesidiga förtroendet emellan de olika nationalekonomiska teoriernas förfaktare och de olika intressen, som stå bakom dem, icke är så stort, att saken går så lätt för sig, som man föreställer sig.

Icke minst försvåras, enligt min bestämda öfvertygelse, möjligheten att få till stånd en tullrevision, med hvilken alla parter äro nöjda, genom den brist i vår statsförfattning, att vi ha *två kamrar* med samma behörighet och myndighet. Tyskland, som icke har ett sådant representationssystem, har kunnat införa en

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

ekonomisk politik, hvilken på många sätt är ett mönster i afseende på styrka och målmedvetenhet *utåt*. Men där har detta kunnat genomföras därigenom att, som sagdt, regeringen haft en enda kammare att räkna med och kunnat ställa sig i spetsen för dess majoritet i detta afseende. Sedan är det en annan sak, huru dessa tullar verka inåt, inom landet, och i hvad afseende hela systemet kan vara föremål för principiell kritik; på den saken vill jag icke nu ingå. Men *utåt* har naturligtvis en sådan sakers ordning som i Tyskland medfört styrka och gjort, att den tyska produktionen kunnat betinga sig åtskilliga fördelar. Hos oss däremot är något sådant väsentligen försvåradt genom den dualism, som genomgår hela vår författning och som nog äfven på detta område kommer att visa sig olycksbringande.

Detta var den ena erinringen, som jag ville göra. Den andra är denna: det har dock under dessa förhandlingar visat sig att, såvidt man kunnat bedöma, det icke varit någon enda punkt, där det tyska intresset varit så till den grad känsligt, som just med afseende på malmexporttullen. Just detta, vårt bästa vapen, skulle det vara meningen att i alla fall för traktatens giltighetstid utlämna, och när detta en gång väl är utlämnadt, så blir det enligt min öfvertygelse synnerligen svårt att ytterligare taga upp det. Detta gör, enligt min tro, att man icke kan utan vidare sätta vår blifvande, i framtiden hägrande autonoma tulltariff såsom ett verkligt starkt motstånd gent emot den tyska, helst som därtill kommer, att år 1910, likaväl som nu, röster nog skola med eftertryck höjas, hvilka peka på den *politiska* betydelsen, som sammanhänger med en sådan ekonomisk uppgörelse, som den här ifrågakvarande.

Det är, såsom friherre Bonde framhöll, icke bara de ekonomiska utan äfven de politiska banden, som i någon mån beröres af sådant, som det vi nu behandla, och därför har det sin stora betydelse, att man kan komma till ett samförstånd. Ingen vill väl förneka, att det är riktigt, detta; det ekonomiska utgör, i stor grad och mycket tydligt i vår tid, underlaget af politiska sympatier och antipatier, reglerar den politiska vänskapens mer eller mindre utpräglade värmeegrad. Men jag måste dock göra den erinringen härvid, att med det resonemanget kan man egentligen försvara, att vi skulle gå in på nästan hvad som helst. Det finnes icke *någon* af en traktats tänkbara bestämmelser, som man icke skulle kunna förorda med hänvisning till att det mäktiga Tyskland dock önskar denna bestämmelse och att vi, ur allmän synpunkt sedt, för att stå väl där böra gå med äfven på detta, fastän det är motbjudande. Och jag kan icke hjälpa, att jag fann det något egendomligt, när friherre Bonde tog i sin mun just orden »ärofull fred» angående denna traktat, ty »ärofull» är väl dock icke alldeles det rätta ordet om ett beslut, som innebär, att svenska Riks-

dagen afstår från sin obestriddliga rätt att ålägga en exporttull, om omständigheterna eljest därtill föranleda.

Jag kan således icke finna annat, än att när man verkligen försöker beakta alla synpunkter, när man väger de obestriddliga fördelarna, som för några industrier skulle följa, mot de obestriddliga nackdelar, som skulle följa af ett förkastande af traktaten, när man alltså försöker, såsom det står här i den förut omnämnda arbetareskrifvelsen, att se saken så, att man vill främja *landets allmänna bästa* — då kan jag icke, säger jag, komma till annat resultat, än att jag icke kan taga på mitt ansvar att vara med om att, under nuvarande förhållanden och såsom jag ser saken, för en obegränsad framtid utlämna för traktatens öfriga fördelar rätten att bestämma exporttull på järnmalm, ett så värdefullt medel för oss, för svenska staten, till att komma till en god uppgörelse i vår stora norrbottensfråga.

Det må vara sant, att exporttull teoretiskt är en betänklig sak, och att en sådan visst icke är något ideal. Men ett undantagsförhållande af den art, som föreligger däruppe i Norrbotten, där staten afhändt sig kanske omätliga rikedomar, ett sådant undantagsförhållande kräver nog ändå, att vi bevara möjligheten till undantagsåtgärder. Alltså måste jag till slut för min personliga del finna vågskålen sjunka och stanna vid att vi göra rättare i att *icke* nu godkänna denna traktat än att godkänna den och därmed kanske göra stormakten Grängesbergsbolagets ställning ännu starkare gentemot staten, än hvad den redan förut är.

Jag kan slutligen icke heller underlåta att uttala — eftersom äfven den sidan af saken blifvit något bragt på tal, visserligen icke här i kammaren, såvidt jag har hört, men eljest i den offentliga diskussionen — att regeringen, efter mitt sätt att se, icke alls beröres af en sådan sakernas utgång. Regeringen har, såvidt den haft saken om hand, från sin synpunkt aldeles utmärkt skött denna stora fråga. Underhandlarne hjälpte den att hålla emot exporttullklausulen, och regeringen vägrade äfven själf att gå in på densamma, förrän den samtidigt kunde bjuda uppgörelse med malmbolagen. Nu har, såsom jag redan framhållit, denna uppgörelse förfallit. Det kan då omöjligen på minsta vis träffa regeringens prestige, ifall Riksdagen för sin del förklarar, att den under nuvarande förhållanden icke kan godkänna denna klausul, mot hvilken våra underhandlare kämpat och som vår regering endast under viss förutsättning ansett sig kunna acceptera.

Som konsekvens, mina herrar, af den åskådning, som jag här tillåtit mig något utveckla, ber jag att få yrka bifall till herr Bergströms motion. Det innebär, det veta vi alla, ett afslag, men det pekar på den punkt, som för oss motiverar detta afslag, i det att där framhålles, att traktatförhandlingarna i all hufvudsak kunna anses vara goda, men likväl hemställas, »att Riksdagen,

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts).

med uteslutande af § II i slutprotokollet till artikel 10 — om utförseltull på järnmalm — måtte för sin del antaga den nu föreliggande, mellan Sverige och Tyska riket afslutade handels- och sjöfartstraktaten». Skulle det under debattens vidare fortgång möjligen kunna framkomma ett yrkande, som än ytterligare markerar vår villighet till fortsatta förhandlingar, vår villighet att göra alla rimliga eftergifter för att komma till det politiskt och ekonomiskt bästa möjliga samförstånd med det stora Tyska riket, vårt grannfolk och vårt frändefolk, skall jag gärna för min del förena mig om ett sådant yrkande. Men då något sådant ännu icke föreligger, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till herr Bergströms motion.

Med herr Branting förenade sig herrar *Christiernson* och *Lindgren* i Islingby.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Den siste talaren och äfvenså den näst föregående talaren hafva sysselsatt sig mycket med de tyska förhållandena och tycktes vara betydligt hemmastadda inom den tyska handelspolitiken. Detta vill jag icke klandra. Jag tror nog, att dessa talare äro hemmastadda på detta område. Och jag skall för min del icke söka bemöta dem på detta fält, ty jag känner naturligtvis icke till den tyska handelspolitiken. Jag vet icke ens, hvad den svenska handelspolitiken kommer att uträtta, ja, jag känner icke ens hvad Riksdagen i dag kommer att göra, mycket mindre att jag skulle kunna profetera om hvad som i en framtid kan komma att ske.

Men jag skall be att få läsa upp hvad som står i en punkt på sidan 12 i utskottets betänkande. Jag gör detta därför att ingen förut vidrört hvad som där omnämnes. Där står:

»I anledning af inom Riksdagens båda kamrar väckta motioner anhöll Riksdagen i skrifvelse den 28 februari 1903, att Kungl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning, taga under ompröfning, hvilka åtgärder kunde vidtagas för att i möjligaste mån mildra de olägenheter, som kunde komma att förorsakas Sveriges näringar genom de förhöjda tyska tullsatserna, och till Riksdagen göra den framställning i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda.»

Denna skrifvelse har resulterat däri, att regeringen gått in till den tyska nationen med en anmälan och en begäran om att få till stånd en öfverenskommelse om en handelstraktat. Denna anmodan bifölls naturligtvis af den tyska regeringen. Och därefter verkställdes utredning genom å båda sidor utsedda underhandlare. Nu hafva vi såsom ett resultat däraf mottagit denna handelstraktat. Jag hemställer då till herrarne, huruvida det kan vara förenligt med heder och värdighet att helt enkelt afslå

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

denna traktat. Jag undrar, i hvilket förhållande Sverige härigenom skulle komma icke blott till Tyskland, utan äfven till utlandet i allmänhet. Hvilket förtroende skall väl den svenska Riksdagen få, om den nu kommer att afslå denna handelstraktat? Eller hvilken svensk regering skulle väl kunna förödmjuka sig och begära att få till stånd en ny handelstraktat, om svenska Riksdagen nu anser, att denna bör afslås? Och hvilken tysk regering skulle väl vilja ödmjuka sig och begära att få underhandla med Sverige om en handelstraktat, då man har behandlat Tyskland på sätt, som nu här ifrågasättes? Jag tror således, att denna sida af den viktiga frågan icke bör förbises, utan snarare tvärtom tagas i ganska noga öfvervägande, innan man i dag afgifver sitt votum.

Jag skall dessutom be att få tillägga det, att efter hvad man hört här i dag, lär det väl i alla fall vara omöjligt att åstadkomma en handelstraktat, som alla skola vara belättna med. Då t. ex. en representant för textilindustrin, nämligen herr Vernersten, har kunnat uppträda på det sätt, han gjort och å denna industris vägnar förklara sig missnöjd, så är det alldeles klart, att det är alldeles omöjligt att tillfredsställa vissa fabrikanter. Han lämnade själf den upplysningen, att denna industri sysselsätter många tusen arbetare. Han upplyste vidare, att det är så långt gånget, att det är fråga om öfverproduktion. Men detta oakadt fann han sig icke belåten med, att de tullar, som vi för närvarande hafva, skulle vara bindande under $4\frac{1}{2}$ år. År 1902 väcktes motion om förhöjning af tullarna å textilindustriens alster. Denna motion bifölls, och textilindustriens många grenar nådde ett högst väsentligt uppsving. Sedan dess hafva dess representanter icke begärt någon tullförhöjning. År 1903 aflät Riksdagen den skrifvelse, jag nyss nämnde. Icke ens denna skrifvelse verkade så på textilindustriens målsmän, att de kommo in med någon begäran om tullförhöjning. Man finner däraf, att denna industri var fullkomligt belåten med de tullar, som de hade fått. Men nu är man likväl icke tillfredsställd med att dessa tullar skola vara bindande i $4\frac{1}{2}$ år. Hade icke handelstraktaten kommit emellan, hade de naturligtvis varit nöjda i 8 år. Men endast därför att de veta, att Riksdagen skall vara bunden i $4\frac{1}{2}$ år, yrka de, att Riksdagen skall afslå denna handelstraktat. Det är icke många dagar sedan vi diskuterade en annan fråga, och då uttalades ett skarpt klander mot att vi skola exportera en råvara. Och detta klander kan ju i vissa fall vara berättigadt. Men då man uttalar den åsikten, att man icke bör exportera en råvara, så bör man väl åtminstone icke lägga hinder i vägen för att få exportera den förädlade varan. Man borde väl, då det finnes möjlighet att bereda en ökad afsättning åt de fabrikat, vi själfva tillverka, söka verka för, att lindringar

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
Forts.)

i afgifterna för varans införande i främmande land så mycket som möjligt bifallas. Jag har icke kunnat finna, att man betraktat saken från denna synpunkt. Man har däremot svängt ut diskussionen i det blå på ett sätt, som naturligtvis icke alla och i synnerhet icke jag kan vara med om.

Den siste ärade talaren kunde naturligtvis icke förneka, att det vore en stor fördel, som här bereddes stenindustrien, men för att motarbeta detta anförde han, att vissa arbetsgifvare skulle hafva skrifvit, att om icke Riksdagen antager handelstraktaten, skola de inställa arbetet. Är det verkligen fråga om en fördel för stenindustrien och denna industri verkligen behöfver den, något, som ju är konstateradt, så har det väl icke någon som helst betydelse hvad arbetsgifvarne sagt, utan hvad som är af betydelse det är, huruvida denna industri verkligen är i behof af den tullnedsättning, som är i fråga.

Jag skulle helt enkelt vilja betrakta frågan, sådan den verkligen föreligger, och jag hemställer därför, att herrarne måtte läsa på sidan 134—135. Där finna vi alla de tullnedsättningar, som beviljats. Och dessa tullnedsättningar äro icke små, utan tvärtom ganska stora, om man särskildt tänker på »snickare-, svarfvar-, och vagnmakarearbeten», »gatsten» och hela denna »järnindustri». Det är betydande nedsättningar, som beviljats denna industri, och de komma naturligtvis att bereda denna industri en afsevärd omsättning. Men icke lär det vara möjligt att tänka sig, att denna industri, som kämpar under sådana förhållanden, att man fördyrat dess konsumtionsartiklar medelst tullar, skall kunna konkurrera på världsmarknaden med de höga tullsatser, som för närvarande där föreligga.

Det borde, enligt mitt förmenande, ligga i allas intresse, att denna traktat blir godkänd af Riksdagen, åtminstone i alla deras intresse, som vilja betrakta saken ur hela landets synpunkt. Jag begär naturligtvis icke, att representanten för textilindustrien skall kunna vara med härom, ty han tycktes betrakta denna industri, som om den vore hela Sverige. Men när man kommit så långt, att man först och främst kan importera och betala tull för råvaran och sedan kan producera så mycket af den förädlade varan som behöfs för landet och dessutom begynt att exportera denna vara, så borde man kunna unna de industriidkare, som hämta råvaran inom landet och sedan exportera den förädlade produkten, den tullnedsättning, som de tyske underhandlarne kommit öfverens om med de svenske.

Jag föreställer mig således, att kammaren, huru den än betraktar saken, och särskildt om den tager hänsyn till de faktiska förhållandena och betraktar dem med oförvillad syn, skall komma att antaga utskottets förslag, hvartill jag ber att få yrka bifall.

Herr Kjellén: Herr talman! Vi stå ännu en gång inför en osedvanligt viktig fråga. Hon är den andra i en serie af tre, bland hvilka Kirunaköpet var den första och malmtullen är den tredje. Man kan icke gärna tala om en af dessa frågor utan att beröra alla tre. Men jag måste säga, att denna serie betecknar för mig en ökad tvekan i afseende på rätta svaret.

Med Kirunatraktaten kunde man från min ståndpunkt göra processen kort, ty det var väl ändå en chimär, som där vinkade. Det är visserligen äkta svenskt, att när man icke längre kan verka för »Brödrafolkens väl», så sätter man sig ett nytt ideal: »Sveriges väl om 50 år» — enligt en framstående författare är idealet »något stort och långt borta», och vi svenskar synas vara obotliga »ideologer» i politiken. Sätter man emellertid målet icke högre och oåtkomligare än att verka för Sveriges väl i närvarande stund och för en beräknelig framtid, då inställer sig dagens fråga och kräfver allvarlig eftertanke, ty den rör onekligen Sveriges bästa i närvarande tid. Men visserligen sträcker den också sina verkningar från detta ögonblick ut i oberäknelig framtid.

Ser man närmare efter, torde äfven här ligga en växel, dragen på framtiden, visserligen icke på 50 år, men dock på nära 5 år framåt. Det framhålles gentemot alla anmärkningar, att det här gäller blott ett provisorium på 4½ år, och att sedan skall allt bli bra igen. Den näst siste talaren uttryckte bekymmer för att allt icke skulle bli så bra igen, sedan de 4½ åren gått, och jag skall be att få något närmare utveckla dessa farhågor.

Hvad då först angår uppoffrandet af vår frihet att åsätta tull på järnmalm, den första allvarliga anmärkningen, så har ingen kunnat bestämdt påstå, att vi icke nu skulle hafva denna rättighet fullt och helt. Ledamöter af regeringen ha både från talarestolen och från statsrådsbänken i denna kammare yttrat sig om saken, men den ene har icke sagt mera än att Tyskland »sannolikt icke» skulle varit benäget att ingå på denna traktat utan detta medgifvande, och den andre har talat om Tysklands »principiella» motvilja emot en svensk malmtull. Hvar denna motvilja har sin rätta grund, har jag nyligen sökt ådagalägga; men att den skulle vara så stor, att Tyskland skulle velat göra en diplomatisk påtryckning för den sakens skull, det behöfver icke något annat motbevis än det, att kontrakt, afslutade mellan de svenska malmsäljarne och de tyska malmköparne, *uttryckligen förutsätta en exporttull*, af hvilken de tyska köparne skulle betala en del. Icke heller någon annan makt lärer väl i nuvarande stund vilja förneka oss vår suveränitet i detta stycke, hvilket också oförbehållsamt erkänts af hans excellens herr utrikesministern i det svar, som han afgaf å en för några månader sedan framställd interpellation rörande just den saken. Vi ha således

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.

(Forts.)

ännu frihet att använda denna stora trumf i internationella mellanhafvanden. Hvad man nu säger däremot, tillåter jag mig att beteckna som skrämskott och ingenting annat.

Men, mina herrar, om fem år kan det hända, att det icke längre är skrämskott, utan rena allvaret. Det är ingen säkerhet för att förhållandena då i verkligheten äro sådana, att vi kunna använda denna vår trumf. Spaniens exempel är här varnande. Det glömde att i tid åsätta tull å sin malm, och när det sedan kände behof däraf, måste det afstå på grund af påtryckningar från Englands sida. Skulle vi nu träda i nära förbindelse med en stormakt, blir det gifvetvis mycket mera grannlaga för oss att sedermera taga denna rätt tillbaka i vår hand. I dag ha vi den ännu fri och ograverad; huru det blir i framtiden är mycket osäkert, och mest osäkert, om vi i dag afhända oss den, låt vara blott provisoriskt.

På samma sätt förhåller det sig nog också med den andra hufvudanmärkningen, som riktats mot denna traktat, nämligen att den i så många afseenden binder vår tulltaxa. Det är sant, att våra industrier kunnat uppblomstra rätt afsevärdt trots de svårigheter, som mött på vår egen arbetsmarknad, och det är sant, att sjelfva tullsatserna icke skulle förändras genom traktaten. Men man har dock, synes det mig, icke beräknat alla följderna af denna »stabilitet», om hvilken talats så mycket både i propositionen och i utskottets betänkande. Denna stabilitet skall naturligtvis komma icke blott oss till godo, utan också vår motpart, och då blir frågan den: för hvem har den det största värdet? Kan man tveka om svaret? Rent teoretiskt kan man ju säga, att det är en större fördel för oss att få en ny marknad på 60,000,000 invånare, än det är för Tyskland att få en ny marknad å 5,000,000. Men det beror dock till sist på hvem som i verkligheten får marknaden. Hvilka betingelser ha vi att kunna eröfra den tyska marknaden från de tyska producenterna? Såvidt jag kan se, inga, om jag frånser från råvarorna, om hvilka jag sedan skall tala. Tyskarna däremot ha stora förutsättningar att kunna eröfra andra marknader. De ha dessa förutsättningar redan i sina psykologiska egenskaper. Vi få icke glömma, att vi här stå inför ett folk med en utomordentlig öfverlägsenhet just i ekonomiska mellanhafvanden. Att så är förhållandet, beror i första hand på tyskarnas vetenskapliga läggning; ty vetenskapen är förvisso icke att förakta i det praktiska lifvet. Man har sagt, att det var den tyske skolläraren, som vann slaget vid Sedan; nu gå de tyska skollärarne jorden rundt och vinna den ena segern efter den andra på det ekonomiska området. Det finnes icke något folk, hvilket i den grad som de använder vetenskapen i praktikens tjänst (till exempel i den kemisk-tekniska industrien). Till dessa deras framstående egenskaper på produktionens område kommer en förunderlig smidig-

het och anpassningsförmåga på försäljningsmarknaden. Det är sålunda bekant, att tyskarne för hvarje år tränga ut engelsmännen på världsmarknaden, ja till och med tränga mer och mer in på Englands egen hemmamarknad; detta just därigenom att de ha större smidighet att foga sig efter alla marknadens egendomliga behof. Men när alltså England på det sättet ser sin egen hemmamarknad gå ur sina egna producenters händer genom tyskarne påpasslighet och smidighet, hvilka förutsättningar ha då *vi* att i en konkurrens af precis samma slag kunna bevara oss? Vi äro ju icke kända för att så särdeles mycket hålla på det inhemska, vi ha snarare namn att alltför mycket gynna det utländska. Utan tveifel stå vi i tekniskt-vetenskapligt hänseende och på fabriktionens område jämnhögt med de främsta i samtiden; men jag torde icke uttala något annat än en allmänt erkänd sanning, om jag säger, att på köpmannabanan ha vi icke samma berömmelse. Vi sakna i det afseendet både anlag och uppfostran. Vi ha icke den medfödda dyrkan af penningen, som börjar, så snart man kommer på andra sidan om Öresund, och vi ha också mycket illa ställdt med de högre uppfostringsanstalter, ur hvilka framgår ett i köpenskap framstående folk.

Jag menar alltså, att vi ha mycket små chanser att göra stabiliteten i förhållandet till Tyskland oss till godo. Det blir en ojämn konkurrens. Man måste beräkna, att det snarare blir vi, som komma att ligga under. Tyskland kan, som ofta är framhållet, inrätta sig så, att det sänder sitt produktionsöfverskott till oss. Man har nu sagt, att detta icke skulle vara så farligt, i det att Tyskland icke skulle bry sig om ett så litet land som vårt. Jag tror dock för min del, att den tyska öfverproduktionen räcker till för många länder, och när tyskarne under sökandet efter afsättningsorter för denna öfverproduktion finna, att alldeles i närheten af dem ligger ett land, som erbjuder en »stabil» marknad, skola de säkerligen icke underlåta att på vårt land i större skala än hittills tillämpa »dumping»-systemet och leverera varor till sådant pris, att våra svenska fabrikanter omöjligen kunna upptaga någon täflan med dem.

Afven mot denna anmärkning har man nu icke egentligen haft något annat svar än att peka på den korta traktatstiden. Men hurudan skall då ställningen blifva, när denna tid är ute? Då stå vi ju omedelbart inför det tryck, hvarom vi hört Tysklands egen inrikesminister tala, och för hvilket herr utrikesministerns anförande här nyss icke har kunnat lugna oss. Nu ha vi ju alltid ett år på oss. Skola vi då släppa våra gamla traktater, som löpa med ett års uppsägning, och taga den nya, som efter några år löper ut utan uppsägning i en farlig tid af tryck? Jag kan icke se någon tröst i detta provisoriska aftal med den korta giltighetstiden. Räcka vi i dag ut fingret, så fruktar jag, att vi om 5 år måste gifva hela handen. Om vi i

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

dag antaga denna traktat, så gifva vi bort vår rätt att åsätta en malmtull och vi binda vår tulltaxa icke blott för 5 år, utan för en oberäknelig tid framåt.

Man säger, att vi behöfva dessa år på oss för att göra oss redo till den nya kraftmätning, som då skall äga rum. Det heter i utskottets utlåtande, att denna tid omkring $4\frac{1}{2}$ år »synes icke vara för långt tilltagen för ett dylikt omfattande reformarbete; säkerligen skulle det icke *med anspråk på grundlighet* kunna utföras på nämnvärdt kortare tid». Jag kan icke underlåta att påpeka det egendomliga i att ett utskott, som själfv ansett tio dagar, från den 8 till den 18 maj, tillräckliga för att penetrera hela denna stora traktat i alla dess detaljer, ställer så stora anspråk på grundlighet i en annan fråga. Hufvudsaken är emellertid, huruvida denna beredsetid tjänar något till eller ej. Det kan hända, att äfven den mest idealiska tulltaxa icke skulle kunna hjälpa mot förhållandenas tryck efter 4—5 år.

Det är nog säkrast att bedöma saken, som om det redan nu gällde en definitiv öfverenskommelse. Hvad få vi då för valuta för våra offer? Man talar städse om att vår export blir betryggad. Men hvad är då vår export? Det finnes två slags export, nämligen export af råvaror och export af industriella alster. Det är bekant för oss alla, att här gäller det för oss framför allt råvaror. Se vi då på förteckningen öfver vår utförsel till Tyskland, komma där såsom de bägge främsta rubrikerna *trä* och *järn* med ett utförselvärde af respektive 32 och 25 miljoner riksmark. Först i tredje rummet kommer *sten* med något öfver 10 miljoner riksmark. Hvad då exporten af trä och järn beträffar, så kan jag icke finna, att densamma skulle sväfva i fara, äfven om traktaten i dag icke skulle beslutas. Det är ju här icke fråga om några svårsålda artiklar, som vi skola inarbeta på en ny marknad, utan det är fråga om världens mest reella värden. Tyskland behöfver importera dem väl så angeläget som vi behöfva exportera dem. Jag kan således icke tro på någon fara för ett tullkrig, då behovet af dessa varor är så stort för Tyskland. Här har af den ädle och ärade representanten för Öppunda talats om detta farliga tullkrig, där vi skulle bestå krigskostnaderna. Jag menar, att vi i denna fara ha en god bundsförvant inom tyskarnas egna led; jag tror nämligen, att tyskarna själfva ha så stort intresse af fred i detta fall, att de noga akta sig för att öppna kriget.

Emellertid återstår stenindustrien, och där synes det vara ådagalagdt, att fara verkligen är å färde. Det är klart, att det är icke med lätt hjärta, som man ser en massa svenska arbetare utsättas för risken att förlora sin sysselsättning. Emellertid får man väl för det första icke betrakta handelslinjer såsom orubbliga, utan det tillhör väl yrket inom industrien att anpassa sig efter de ändrade förhållandena å salumarknaden. Men äfven om

så skulle vara förhållandet, att stenindustrien finge till en del nedläggas — att den skulle alldeles nedläggas, har ingen påstått — så menar jag dock, att hänsynen till en dylik eventualitet i dag måste vika för en större synpunkt. Det är sant, att ett afslag å detta förslag till traktat skulle göra några svenska arbetare brödlösa för stunden, men om vi däremot nu antaga detta förslag, så skulle, enligt mitt förmenande, i framtiden många flera arbetare blifva arbetslösa, på grund af den stora fara för vår förädlingsindustri, som denna traktat kommer att medföra.

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

År 1703 ingicks mellan England och Portugal en handels-traktat, som är bekant under namnet af *Methuen-traktaten*, efter namnet på den engelske underhandlaren — namnet på den portugisiske underhandlaren är glömdt. Denna traktat innehöll, att portugisiskt vin skulle på särskildt gynnsamma villkor få införas i England, mot det att engelska ylleveror skulle på särskildt gynnsamma villkor få införas i Portugal. Detta var en traktat, som naturligtvis de portugisiska vinproducenterna lifligt efterlängtrade. Men hvad blef följden? Jo, omedelbart den, att Portugal blef af England beroende i ekonomiskt afseende, då det icke hade någon möjlighet att kunna konkurrera i industriellt afseende, och med det ekonomiska beroendet följde äfven ett politiskt beroende, som ännu i dag kan spåras.

Jag har icke velat låta denna historiska stund gå förbi utan att gifva uttryck åt den tanken, att en handelstraktat som denna i vårt nuvarande läge *skulle kunna* bli inledningen till en liknande utveckling af våra öden. Detta alldeles särskildt med tanke på karaktären af vårt handelsutbyte med vårt stora grannland. Det är, som man vet, hufvudsakligen råvaror å vår sida och industrivaror å Tysklands sida, och det kan icke heller i framtiden gärna bli något annat; men detta är just typen för förhållandet mellan en koloni och ett stort kulturland. Ty koloniernas roll på världsmarknaden är ju den att först förse kulturländerna med råvaror och sedermera med kunder för att köpa de förädlade produkterna. Till och med skenet af att vårt land skulle få en sådan ställning bjuder mig emot.

Emellertid vill jag icke förneka, att det finns ett stort skäl för traktaten, och det är hänsynen till den rent utrikespolitiska ställningen. Personligen torde jag icke vara alldeles obekant här i landet och icke heller i Tyskland såsom en varm och utpräglad vän af det tyska riket, såsom en djup beundrare af detta stora folk och dess upphöjde monark. Jag anser, att ett godt förhållande till Tyskland rent af är ett lifsvillkor för Sveriges utrikespolitik; och man har till och med — i ett förunderligt missförstånd af ett abstrakt resonemang — velat påbörda mig den uppfattningen, att jag velat rekommendera ett intimare förhållande till Tyskland äfven med risk för vår självständighet. Skulle jag efter det, som här utvecklats, vara med om ett bifall till det

Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

framställda förslaget, så skulle det kunna sägas, att det finnes åtminstone ett sken för en sådan beskyllning. Men jag har aldrig velat förneka, att jag anser den internationella politiska situationen icke mindre än gamla traditioner anvisa oss bevarandet af ett godt förhållande till Tyskland såsom en hörnsten i vår internationella politik. Om jag således finner mig tveksam att i denna stund säga ja till en traktat sådan som denna, så torde det vara öppendagligt, att här icke spelat in ens en fläkt af någon motvilja mot den stora grannen. Och så är utan allt tvifvel förhållandet med oss alla, som nu göra motstånd mot traktaten; vi ledas i denna sak endast och allenast af sakliga synpunkter och en naturlig omsorg om vårt eget ekonomiska väl.

Kunde man öfvertygas om att det goda förhållandet till den mäktige grannen blefve äfventyradt genom ett afslag, då blefve saken visserligen mycket allvarlig från min synpunkt; men i likhet med den förste talaren finner jag dessa farhågor betydligt öfverdrifna. Tyskland, som ju själf icke begärt traktaten, och i hvars handelsomsättning Sverige icke representerar mera än 1½ procent i import och 2,8 procent i export, Tyskland skall säkerligen ej se en ovänlig handling i hvad som är en naturlig försiktighet från vår sida. Tyskland skall säkerligen icke heller finna med sina egna fördelar förenligt att rubba det förhållande, som nu består i handelspolitiskt hänseende, äfven om vi undvika en alltför stor intimitet. Tyskland, som vet, att vi icke hafva en enväldig styrelse här i landet, skall säkerligen också på sitt afstånd inse, hvad man på vissa håll här hos oss icke tycks förstå, att en riksdag icke gärna *kan* gifva sig in på så vidtutseende saker efter en så kort betänketid som 10 dagar, hvaraf därtill 8 varit in-tecknade för andra viktiga frågors räkning.

Med öfvervägande af alla dessa synpunkter måste jag alltså, herr talman, yrka afslag å utskottets hemställan; men jag förbinder därmed den förhoppningen, att underhandlingar snarast möjligt måtte kunna åter upptagas, till ett bestående af det goda samförstånd mellan oss och Tyskland, som jag anser vara en lifsfråga för oss, men som skulle kunna äfventyras genom en öfverilad öfverenskommelse.

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Under de storpolitiska funderingar, som den föregående talaren här framförde, yttrade han bland annat: »Det bjuder mig emot, att vi skulle få ett sken af samma förhållande till Tyskland, som Portugal har till England». Ja, jag tror knappt, att han behöfver stå ensam om den synpunkten, ty det finnes säkerligen ingen i Sveriges Riksdag, hvilken det icke bjuder emot; och när man vill tala till förmån för det föreliggande förslaget, så kan man väl göra det och likvisst bibehålla samma synpunkt, som herr Kjellén i det afseendet uttalade.

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Det yttrades här af herr Vennersten, att Tyskland sätter ett synnerligen stort värde på sina handelsförbindelser med Sverige, så att — jag gissar, att det var den slutsats, som han ville draga — man därför icke behöfde frukta, att Tyskland skulle börja tullkrig med Sverige. Ja, om Tyskland sätter stort värde på sina handelsförbindelser med Sverige, så förefaller det mig, att vi hafva alla skäl att sätta stort värde på våra handelsförbindelser med Tyskland. Det nämndes af herr Vennersten, att Tysklands omsättning med Sverige utgör 2,8 % af Tysklands totalexport. Om man då ser efter, hur stor del af Sveriges export proportionellt går till Tyskland, så — äfven om man icke vågar säga, att dessa siffror äro fullt exakta, då ju hvarje statistik i någon mån kan vara felaktig — skulle emellertid i alla fall Sveriges export på Tyskland utgöra 16 % af Sveriges totala export; och äfven om man på grunder, som herr Vennersten framhöll — jag vågar icke säga utan all rätt — skulle anse sig böra pruta på dessa 16 procent, så utgöra dock i alla fall de till Tyskland gående varorna en så stor del af Sveriges export, att det bör vara Sveriges Riksdag angeläget att med all möjlig försiktighet gå till väga, när det är fråga om något, som på ett ofördelaktigt sätt kan inverka på Sveriges handelsförhållande till Tyskland.

Nu säger man — det har sagts från många håll, och därför kan det vara skäl att taga upp den invändningen — att under det att Tysklands export på Sverige utgöres af helfabrikat, så utgöres däremot Sveriges export på Tyskland af råvaror och halfabrikat. Häri ligger en viss sanning, fastän man icke får glömma, att äfven icke så litet helfabrikat exporteras på Tyskland. Men den omständigheten, att naturen har förlänat vårt folkfattiga land en mängd naturprodukter, bör naturligtvis hafva till följd, att vi söka att på bästa möjliga sätt begagna dessa råvaror, framför allt för att skaffa oss kapital, så att vi sedan med detta kapital kunna upparbeta vår industri. Det är icke lönt att låta våra råvaror, vår malm, vårt trä, våra halfabrikat, ligga obegagnade; utan man måste väl anse som en god handelspolitik att söka skaffa landet penningar, hvilka äro så väl behöfliga för att kunna vidtaga åtgärder, ägnade att få en industri till stånd.

Vår förmämsta afsättningsort är ju England, men det gäller dock här att, då man vill uppskatta värdet af Tyskland och England såsom afsättningsorter, erinra sig, att, under det vår export på England går tillbaka, vår export på Tyskland går framåt.

Om vi skulle se till, hvilka fördelar och hvilka nackdelar föreliggande traktat innebär för vårt land, så finna vi, att, i händelse af afslag å traktaten, två eventualiteter skulle inträffa. Man skulle kunna tänka sig, att Tyskland skulle komma att uppsäga nu gällande aftal, så att den allmänt gällande tyska tariffen med

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

alla sina höga tullsatser skulle komma att tillämpas på Sverige, med andra ord, att det skulle bli ett tullkrig. Att med tanken på en sådan utgång af ett afslag likväl besluta ett sådant, det tror jag litet hvar skulle rygga tillbaka för. Men, säger man, Tyskland kommer icke att handla så. Därpå skulle man väl kunna svara: hur vet man det? Det har förts förödande tullkrig mellan andra stater; och hvarför vi skulle vara absolut fritagna från den risken, det kan jag icke inse.

Men antag nu i alla fall, att Tyskland icke skulle vilja öppna ett sådant tullkrig; hvad blir då följden? Jo, säger man, vi skulle komma att behandlas såsom mest gynnad nation; och det låter ju mycket bra. Men hvad innebär det? Jo, det innebär i alla händelser, att ett par af våra större exportindustrier skulle, om icke hotas med undergång, så åtminstone mötas af mycket stora faror. Det är dels vår snickeriindustri och dels vår stenindustri, som detta gäller.

Det har här varit tal om stenindustrien. Det var herr Branting, som talade om den och ville ställa den i en mindre vacker dager här i kammaren på grund af uttalanden, som vissa arbetsgifvare skulle hafva gjort. Men jag tager mig friheten fråga, om icke den framställning, som herr Branting fick tillfälle att göra, egentligen berodde på de olika arbetarnes sätt att välja olika mer eller mindre lämpliga uttryck, då de telegraferade till herr Branting. Så föreföll det åtminstone mig, ty han hade icke några direkta uttalanden från arbetsgifvarne; utan det var arbetarne, som i det ena fallet valde, synes det mig, olämpliga uttryck, under det att de i det andra fallet valde mera lämpliga sådana.

Å andra sidan, mina herrar, har det sagts, att vi skulle löpa icke små risker genom att antaga denna traktat. Men hvad kostar det oss att förkasta den? Jag förmodar, att det är denna senare tanke, som ställt herr Branting på den sida, där han står i denna fråga.

Under fyra och ett halft år skulle vi afsäga oss rätten att åsätta exporttull å järnmalm. Nu vill jag fråga: är denna rätt af så utomordentligt stort värde, att man för att vinna handelspolitiska fördelar icke skulle våga afsäga sig den? De, som önska sätta exporttull å järnmalm, göra väl detta egentligen därför, att de med denna exporttull vilja hålla malmbolagen i schack. Men jag vill fråga: har icke Riksdagen andra medel att hålla malmbolagen i schack, om man nu vill begagna detta uttryck. Det är ju så, att bolagen icke utan Riksdagens medgifvande kunna för närvarande utföra mera än 1,200,000 ton järnmalm. Och detta veta vi ju alla, att bolagen anse vara alldeles för litet; och säkerligen är det äfven så, om man tager hänsyn till de stora kapital, som äro nedlagda i den rörelsen. Men, som sagdt, Riksdagen har i sin makt att hindra, att utförseln öfverstiger dessa 1,200,000 ton. Under så-

dana förhållanden anser jag, att man icke bör tillskrifva exporttullen ett så stort värde, som många synas vilja göra.

Vidare har ju å vår sida måst göras några mindre tullnedsättningar; men såvidt jag under den allmänna diskussionen hört, har man tillmätt dessa tullnedsättningar föga betydelse, detta särskildt därför, att vederbörande industriidkares önsknningar varit inhämtade, innan man gick med på dessa nedsättningar. Där- emot har det rests ganska stora invändningar mot de bindningar af vissa tullsats, som ägt rum. Dessa invändningar hafva varit mest högljudda från textilindustriens män, men textilindustrien kan dock väl knappast kallas för nödlidande.

Det har från olika håll framhållits under denna debatt, liksom under den offentliga diskussionen i öfrigt, att textilindustrien har arbetat under särskildt gynnsamma förhållanden och har utvecklat sig från ett tillverkningsvärde år 1896 af 98,000,000 kronor till ett tillverkningsvärde år 1904 af 154 1/2 millioner kronor, d. v. s. den har tillväxt med 60 %. Denna utomordentligt glädjande utveckling tyckes icke tyda på behof af ökad tullskydd, detta så mycket mindre som det tullskydd, denna industri redan åtnjuter, är ganska betydande. Det är för öfrigt, skulle jag vilja framhålla, mina herrar, synnerligen anmärkningsvärdt, att denna textilindustri nu befaras komma att arbeta under särdeles ogynnsamma omständigheter, för den händelse att man förbinder sig att under 4 1/2 år icke höja den bestämda tullen. Det är under sådana förhållanden egendomligt, säger jag, att icke representanterna från Älfsborgs län tidigare inkommit till Riksdagen med motion om tullförhöjning eller omläggning af tulltaxan, i hvad den rör textilvaror. Jag skulle för öfrigt vilja framhålla en annan omständighet, som borde komma dem, hvilka ifrå för en omläggning af tulltaxan, att rösta för det förevarande förslaget. Det är nämligen det, att jag är fullkomligt öfvertygad om, att om vi få denna traktat med Tyskland, komma både frihandlare och protektionister att vara eniga om att sätta upp en taxa, med hvilken vi, när tid blir, kunna med större förutsättningar gå in i nya underhandlingar med Tyskland.

Herr talman! Man har här talat om de arbetare, som äro sysselsatta i textilindustrien, och de faror, för hvilka de skulle vara utsatta genom ett bifall till det föreliggande förslaget. Men den farhågan är väl ändå så pass problematisk, att den bör väga ganska lätt, om man i den andra vågskålen sätter de faror, som ett afslag å traktaten skulle hafva för den, som äro sysselsatta i stenindustrien. Innan jag slutar, herr talman, skall jag be att få nämna, att jag från Göteborgs handelskammare mottagit en skrifvelse, hvori denna handelskammare uttalar sig till förmån för traktaten. Nu har det här sagts — och man har sett det äfven i tidningarna — att såväl Stockholms som Göteborgs handelskammare endast förfäktar importintressen. Jag ber då likväl få

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

*Ang.
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

meddela, att i Göteborgs handelskammare finnas åtminstone två mycket betydande representanter för just textilindustrien. Likaledes finnes där innehafvaren af landets största konfektionsaffär, så att alldeles enbart importintressen försvaras åtminstone icke i denna handelskammare.

Herr talman! Då jag nu ber att få yrka bifall till utskottets förslag, gör jag det alls ej af hänsyn till Tyskland, utan jag gör det af hänsyn till vårt lands intressen.

Häruti instämde herrar *Nydal, Röing, Berg* i Göteborg, *Hagström, Karlsson* i Fjäl, *Beckman* i Djursholm, *Natt och Dag, Palme, Olsson* i Viken, *Lindgren* i Oskarshamn och *Johansson* i Öija.

Som flere talare anmält sig för yttrandes afgifvande, men tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare behandlingen af förevarande ärende till kl. 7 e. m., då enligt utfärdadt anslag detta sammanträde komme att fortsättas, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,5 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.